

ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

ქართული ფილოლოგიის დეპარტამენტი

ხელნაწერის უფლებით

თათია ცეცხლაძე

აკა მორჩილაძის „მადათოვის“ ციკლის მოთხრობების

დისკურსის თავისებურებანი

სპეციალობა - ლინგვისტიკა

ფილოლოგიის დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად

წარმოდგენილი სადისერტაციო ნაშრომის

ა ნ ო ტ ა ც ი ა

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: ასოცირებული პროფესორი ნ. ცეცხლაძე

ბათუმი - 2021

სადისერტაციო ნაშრომი შესრულებულია ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის
ქართული ფილოლოგიის დეპარტამენტში

სამეცნიერო ხელმძღვანელი:

ნანა ცეცხლაძე - ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ასოცირებული პროფესორი

შემფასებლები:

მამია ფაღავა - ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
პროფესორი

ნათია ფარტენაძე - ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ასოცირებული პროფესორი

თალიკო ბერიძე - ხიჭაურის წმინდა ტბელ აბუსერისძის სასწავლო უნივერსიტეტის
პროფესორი

სადისერტაციო ნაშრომის დაცვა შედგება 2021 წლის 12 მარტს, პარასკევს, 13:00
საათზე, 37-ე აუდიტორიაში ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის სადისერტაციო საბჭოს
მიერ შექმნილი სადისერტაციო კომისიის სხდომაზე.

მისამართი: ბათუმი 6010, ნინოშვილის/რუსთაველის ქ. 35/32

სადისერტაციო ნაშრომის გაცნობა შესაძლებელია ბათუმის შოთა რუსთაველის
სახელმწიფო უნივერსიტეტის ილია ჭავჭავაძის ბიბლიოთეკაში, ხოლო
სადისერტაციო ნაშრომის ანოტაციისა – ამავე უნივერსიტეტის ვებგვერდზე
(www.bsu.edu.ge).

სადისერტაციო საბჭოს მდივანი,

ფილოლოგიის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი

ნ. ფარტენაძე

შესავალი

„დისკურსი“ (ლათ. Discursus– აქეთ-იქით სირბილი, საუბარი, ლაპარაკი, ფრანგ. Discours– მეტყველება) პოლისემიური ტერმინია. იგი ფრანგმა ენათმეცნიერმა ემილ ბენვენისტმა შემოიღო. ის მასში გულისხმობდა „სუბიექტურობის მაღალი ხარისხით გამორჩეულ მეტყველებას, ენას, რომელსაც ინტერსუბიექტურობის პირობებში იყენებს მეტყველი“ (Benveniste, 1966).

დისკურსი გარკვეული დისკურსული „პრაქტიკების განხორციელება“ (მ. ფუკო). ის შეპირობებულია ექსტრალინგვისტურ-პრაგმატიკული, სოციოკულტურული, ფსიქოლოგიური და სხვა ფაქტორებით. ეს არის მეტყველება, რომელშიც განხილულია სოციალურ ქმედებასთან ადამიანისა და მისი ცნობიერების ურთიერთკავშირი“ (Арутюнова, 1999). ვინაიდან დისკურსი ენობრივი და ფართო სოციალური მოვლენაა, არსებობს ყოველდღიური, მხატვრული, ჟურნალისტური, პოლიტიკური, სამედიცინო და ა.შ. დისკურსები.

ტექსტს და დისკურსს გასული საუკუნის 70-იან წლებამდე ევროპულ ლინგვისტიკაში პარალელურად იყენებდნენ. ტ. ა. ვან დეიკის დისკურსული ანალიზის სკოლამ კი გამიჯნა ისინი (Дейк, 1989). დისკურსი ენის ფუნქციონირებაა რეალურ დროში, ზეპირი ან წერილობითია; ტექსტი კი წერილობითი, ფიქსირებული მასალაა. ეს უკანასკნელი ენის დონეს განეკუთვნება, დისკურსი – მის გამოყენებას. ტექსტისა და დისკურსის განმასხვავებელი ნიშნებია: ინფორმაციულობა, კოჰეზიურობა, მიზნობრიობა, დასრულებულობა, გამოკვეთილობა (Кибрик, 2003).

სოციოკულტურული ჯგუფის ან ეპოქის განსხვავებულობის, პოლიჟან-რულობის და პოლიპარადიგმატულობის გამო დისკურსის ზუსტი განმარტება და მისი საკვლევი კონკრეტული მეთოდი არ არსებობს. მას შეისწავლიან ინტერდისციპლინურად. მის კვლევას ართულებს ფუნქციურ სტილთა და ჟანრთა მრავალფეროვნებაც (დოხტურიშვილი, 2004).

პოსტმოდერნიზმის დისკურსი საკმაოდ რთული ლინგვოკულტუროლოგიური მოვლენაა. ჩვენი მიზანია ყველაზე პოპულარული ქართველი პოსტმოდერნისტი

მწერლის –აკა მორჩილაძის (გიორგი ახვლედიანის) „მადათოვის“ ციკლის მოთხრობების დისკურსის თავისებურებებათა შესწავლა.

ნაშრომის აქტუალურობა. ტრილოგია „მადათოვის“ („გადაფრენა მადათოვზე და უკან“, „გაქრები მადათოვზე“, „ვეშაპი მადათოვზე“) დისკურსის თავისებურებანი და მათი განმაპირობებელი ფაქტორები გამოუკვლეველია.

კვლევის მიზანია ბესტსელერის დისკურსის გრამატიკულ, ლექსიკურ, სტილურ და მხატვრულ თავისებურებათა ანალიზი; მის განმსაზღვრელ ფაქტორთა კვლევა; მისი, როგორც ერთი მთლიანი სოციალური პერფორმატივის, წარმოდგენა, გარკვევა იმისა, რა ტექსტების მთლიანობაა ტრილოგია, როგორ და რა მიზნით არის ორგანიზებული; რა განაპირობებს მის ენობრივსა და მხატვრულ თავისებურებებს.

კვლევის მეთოდოლოგია. გამოყენებულია დისკურსანალიზის მეთოდი, რომელიც აერთიანებს ლინგვისტურ, სემიოტიკურ, სტრუქტურულ, ტექსტობრივ, სოციოკულტურულ და სოციოკოგნიტურ ანალიზს.

სამეცნიერო სიახლე. აკა მორჩილაძის „მადათოვის“ ციკლის მოთხრობების ენა, მისი დისკურსის შემაპირობებელი ფაქტორები შეუსწავლელია; საკითხის ანალიზმა უნდა გამოავლინოს, რამ განაპირობა მისი პოპულარულობა: თემატიკამ, ენობრივ და მხატვრულ საშუალებათა არჩევამ თუ ორივემ ერთად. ამგვარი კვლევით გამოჩნდება აკა მორჩილაძის სამწერლო ენის თავისებურებანი, საკუთრივ ტრილოგიის სპეციფიკა და მისი შემადგენელი ცალკეული ნაწარმოების თავისებურებანიც.

ნაშრომის თეორიულ ღირებულებას წარმოადგენს პოსტმოდერნისტული დისკურსის არსებითი თავისებურებების, მხატვრული დისკურსის ანალიზის, მწერლის იდიოსტილის თეორიული საფუძვლების სრულყოფა.

ნაშრომის პრაქტიკული მნიშვნელობა. მოცემული შრომა საინტერესოა დისკურსოლოგიის, სოციო-, ფსიქო- და ლინგვისტილისტიკის და ლინგვოპრაგმატიკის თვალსაზრისით. ის შეავსებს ქართული პოსტმოდერნისტული დისკურსის შესახებ ცოდნას, გამოკვეთს მწერლის ენის თავისებურებებს, იდიოსტილს.

ნაშრომის სტრუქტურა. შესავალში დასაბუთებულია ჩვენი საკვლევი თემის სიახლე და აქტუალურობა, განსაზღვრულია კვლევის მიზნები და დაზუსტებულია

საკვლევი ემპირიული მასალა; ჩამოყალიბებულია კვლევის მეთოდოლოგია, მისი თეორიული და პრაქტიკული ღირებულება.

პირველ თავში გადმოცემულია პოსტმოდერნიზმის გენეზისი და **პოსტმოდერნისტული დისკურსის თავისებურებანი**. მეორე თავი მოიცავს ტრილოგია „მადათოვის“ ენობრივ თავისებურებათა ანალიზს; **მესამე თავი** – ლექსიკურსა და სტილურს, მათს პრაგმატიკულ დანიშნულებასა და ლინგვოკოგნიტურ საფუძვლებს. **მეოთხე თავში** მოცემულია მხატვრულ თავისებურებათა სტილისტიკური ფუნქციები. დასკვნაში წარმოდგენილია კვლევის შემაჯამებელი დებულებანი.

თავი I. პოსტმოდერნისტული დისკურსის თავისებურებანი

I.1. პოსტმოდერნიზმის გენეზისი

პოსტმოდერნიზმი 1946 წლიდან მოყოლებული გამოიყენება ფილოსოფიაში, სოციოლოგიაში, ლიტერატურათმცოდნეობასა და კულტუროლოგიაში. იგი ზოგადკულტუროლოგიური მოვლენაა. ყველაზე პოსტმოდერნისტული ქვეყანა იაპონიაა. მის წარმოშობას უკავშირებენ საზოგადოებისთვის დამახასიათებელ კრიზისს (საქართველოში XX საუკუნის 90-იანი წლების დასაწყისი, 1989 წლის 9 აპრილი). არსებობს თვალსაზრისი, რომ ის ჩვენთან XX საუკუნის 60-იან წლებში დაფიქსირდა. უმრავლესობის აზრით, იგი რუსული მმართველობის პერიოდში ჩაისახა. ამასთან, ქართული პოსტმოდერნიზმი კი არც მთლად ევროპულია და არც მთლად ქართულ ნიადაგზე ბუნებრივად აღმოცენებული სკოლა (იმნაიშვილი, 2010).

პოსტმოდერნიზმის, როგორც სიახლის, შესწავლისადმი ლიტერატურული კრიტიკა სიფრთხილეს იჩენდა, ისინი არც ენათმეცნიერული კვლევის საგანი გამხდარა. აკა მორჩილაძის შემოქმედება ამიტომაც აღძრავს ინტერესს.

ტრილოგიის ერთ-ერთი რომანის – „გადაფრენა მადათოვზე და უკან“ შესახებ წერენ, რომ ის მეტატექსტია და XX საუკუნის ყველაზე საუცხოო ქართულ მხატვრულ ნაწარმოებად ითვლება. „რომანი თავისი ფორმით და შინაარსით ერთდროულად არის ნოვატორულიც და ტრადიციულიც, კომიკურიც და ტრაგიკულიც, ძველიც და

ახალიც, ღრმაც და ზედაპირულიც“ (იმნაიშვილი, იქვე). ტრილოგიის სხვა ნაწარმოებები უფრო ნაკლებადაა შესწავლილი.

1.2. პოსტმოდერნისტული დისკურსის მახასიათებლები

პოსტმოდერნიზმის ნიშნებია: დეკანონიზაცია, ირონია, ჰიბრიდულობა, კარნავალიზაცია, დეკონსტრუქცია და ზოგადად, პოსტმოდერნისტული მხატვრული გამომსახველობა (Хасан, 2017).

ა) პოსტმოდერნიზმში **დისკურსი ფრაგმენტირებულია**, დარღვეულია მოქმედებათა ლოგიკური მდინარება, მხატვრული მთლიანობა არაა სავალდებულო.

ბ) ნიშანდობლივია **პაროდირება, ირონია, პასტიში**. „გადაფრენა მადათოვზე და უკან“ რეტორეალიზმის ნიმუშია, ანუ ეს არის პოსტმოდერნისტული ირონია თვით პოსტმოდერნიზმზე.

გ) **ორმაგი კოდირება**: ორი განსხვავებული, შეუსაბამო ენობრივი კოდის (უფართოესი გაგებით), დისკურსის, სტილისტიკის თანხვედრა და შერწყმა, კოლაჟი, ენობრივი კარნავალი, სადაც მწიგნობრული და სასაუბრო სტილის, სალიტერატურო და დიალექტური ფორმების თანაარსებობა, სტილებისა და ჟანრების განურჩევლობაა.

პოსტსაბჭოთა საქართველო ორმაგად კოდირებული ქვეყანაა. აკა მორჩილაძე არის ავტორიც, მთხზველიც, მოკალმეც, ისტორიკოსიც, ლექტორიც და სპორტის მიმომხილველ-ჟურნალისტიც. მისი მხატვრული ნაწარმოები ხდება მისაღები როგორც მასობრივი მომხმარებლისთვის, ისე ელიტარულისთვის...“ (ბერეკაშვილი, 2010). აქ შერწყმულია ნოვატორულიც და ტრადიციულიც.

დ) **ინტერტექსტუალურობა**: სხვა ტექსტების ხელახალი წაკითხვა. ტრილოგია ავტორების (ი. გრიშაშვილის, ჭ. ამირეჯიბის, ჰამსუნის, ი. ჭავჭავაძის და ა.შ.), სხვისი ტექსტების პაროდირებას წარმოადგენს.

თავი II. ტრილოგია „მადათოვის“ ენობრივი თავისებურებანი

II.1. ფონეტიკური თავისებურებანი

მოცემულ თავში განხილულია ტრილოგია „მადათოვის“ ფონეტიკური, მორფოლოგიური თუ სინტაქსური თავისებურებები და მათი გამომწვევი ფაქტორები: მწიგნობრული სტილია დომინანტი (ძველი, ახალი) თუ სასაუბრო.

ა) ხმარებიდან გასული ასოები

„მადათოვის“ ტექსტებში იშვიათად, მაგრამ მაინც ვხვდებით **ძ**-ს, დამავალ დიფთონგს: **დაძ**. დასტურდება მისი გასრულხმოვანების ნიმუშიც: **თხლაშოი**. ნათარგმნ ლექსში ი- ხმოვანზე გათავებულ საკუთარ სახელთან გვხვდება **ძ**: ანაბელ **ლიძ**; ანაბელ **ლიძს**, რაც უჩვეულოა. მწერალი ვირტუალურ ქალაქს ხმარებიდან გასულ ასოს არქმევს: ქალაქი **ჭ**.

ბ) ტრილოგია „მადათოვის“ დისკურსის ფონეტიკურ თავისებურებებს განსაზღვრავს სასაუბრო სტილი. განვიხილოთ მისთვის ნიშანდობლივი მოვლენა– ბგერის დაკარგვა, ხშირია პერსონაჟთა მეტყველებაში: მახჩობელა, მომაბძანეს, უზდელური, აქს, მაქს. რომანში „ვეშაპი მადათოვზე“ ერთი და იმავე პერსონაჟის მეტყველებაში, ერთ წინადადებაში გვაქვს ორივენაირი ფორმა: გძელი//გრძელი, გვაქვს// გვაქს.

ავტორისეულ მეტყველებაში ორმაგი კოდირება ხშირად გვაქვს: წამოზდილი// მოზდილი; ახალგაზდა//ახალგაზრდა; რომ/რო (ერთსა და იმავე წინადადებაში გვხვდება).

გ) ბგერის ჩართვა ძირითადად პერსონაჟების, იშვიათად კი ავტორისეულ მეტყველებაში გვხვდება: **დაახლოვებით; უნახავობა, ასაზრდოვებს.**

დ) მეტათეზისი ტრილოგია „მადათოვში“ გვხვდება ავტორისეულ მეტყველებაში: მაგ. **შალვარი**. რომელი ეპოქის და სოციალური წრის პერსონაჟზეც წერს ავტორი, იმგვარ ფორმებს იყენებს.

ე) სუბსტიტუცია ტრილოგიაში ხშირია: **რავთენიმე და რამდენიმე** (პერსონაჟთა მეტყველება) **სავსე და სამსე** (ავტორისეული).

ვ) ასიმილაცია. ტრილოგიაში გვხვდება **გამარცვა და გაცარცვა, ჭიშკარი და ბჭისკარი, შიმშილი და სიმშილი**. პირველი დავადასტურეთ ავტორისეულ მეტყველებაში, მისი ამოსავალი ფორმა **სიმშილი** კი – პერსონაჟისაში.

ავტორისეულ მეტყველებაში გვხვდება ფორმები: **გასინჯეთ და გაშინჯეთ; რადგან და რათგან.**

ხმოვანთა ასიმილაციის შემთხვევები ხშირია ავტორისეულ (მეედოთ, გედეეშვენ, წეედოთ) და პერსონაჟთა მეტყველებაში (მეიარე, მევიდა, გევიგე).

ზ) დისიმილაცია

სიტყვა **პასპორტი** სამგვარი ფორმითაა წარმოდგენილი: **პასპორტი, პაშპორტი და ბაშპორტი**. ავტორისეულ მეტყველებაში გვხვდება **ხუთშაბათიც და ხუთშაფათიც; ტფილისი, თფილისი და თბილისიც; თეატრიც და თიატრიც**. ბათომი ავტორისეულ მეტყველებაში გვაქვს, **ბათუმი – პერსონაჟისაში**.

ხმოვანთა დისიმილაციის მაგალითებია: **ფაეტონი//ფაიტონი; თეატრი//თიატრი**.

თ) ბგერის დაყრუება

ვითარებითი ბრუნვის დაბოლოებაზე ცხადად იკვეთება ზეპირი მეტყველების გავლენა: **ადრიანათ, უმიზეზოთ, გემრიელათ, დაუნანებლათ, პირადათ, მშვიდათ...**

ორმაგი კოდირების ყველაზე მეტი ნიმუში გვაქვს ავტორისეულ მეტყველებაში, მწერალი ერთსა და იმავე წინადადებაში პარალელურ ფორმებს: **ლანდათ და მოთვალთვალედ; მეტად კარგათ; მშფოთვარეთ და ფერად; სწრაფად და პატიოსნათ; მოულოდნელათ სწრაფად; მსმენელად, ურვეულოთ და უცნაურად და ა. შ.**

თემის ნიმუშებში ბგერის დაყრუება დასტურდება პერსონაჟთა მეტყველებაში: **ვდეფ, დაგეძეფ...** აქ იშვიათია **ვმოქმედობ, ამბობთ, ვამაყობ, ეძებს და მისთ**. ფორმები.

ი) უცხოურ ენათა გავლენა ცოცხალ მეტყველებაზე

უცხოურ ენათა გავლენა ჩანს შემდეგ ფორმებში: **ბიბლიოტეკა, გონორარი, ტაკტი, ანტრაკტი, კორექტორი** (პერსონაჟთა მეტყველება); **სიმპატია, ესტეტიკა...** (ავტორისეული მეტყველება). **ქტ კომპლექსი** იშვიათია: **აქტი, ელექტრონი**.

ორმაგი კოდირება გვაქვს პერსონაჟის მეტყველებაშიც (**ლეოლრაფია//გეოგრაფია, ლუბერნია//გუბერნია; ლიტოგრაფია//ლითოგრაფია; ფსიქოლოგია// ფსიხოლოგია**) და ავტორისეულშიც (**ეგზარხოსი//ეგზარქოსი, ფსიხიატრი//ფსიქიატრი; გერბიგერი//ჰერბიგერი**).

რამდენიმე სიტყვის ორმაგი კოდირება შეგვხვდა როგორც ავტორისეულ, ისე პერსონაჟთა მეტყველებაშიც: **ჩემოდანი//ჩემადანი; ოფიცერი//აფიცერი; კოსტუმი//კასტუმი; პარიზი// პარიჟი, პროპაგანდა//პრაპაგანდა**.

ამრიგად, ტრილოგიის ფონეტიკურ თავისებურებათა (ბგერის დაკარგვა, გაჩენა, ასიმილაცია, დისიმილაცია, მეტათეზისი) განმსაზღვრელი ცოცხალი მეტყველებაა. ფორმათა სიჭრელე გვხვდება სხვადასხვა, ერთი და იმავე პერსონაჟის და თვით ავტორის მეტყველებაშიც.

II. 2. მორფოლოგიური თავისებურებანი

2.1. სახელები. „მადათოვის“ ციკლის მოთხრობებში მეტად საინტერესო ფაქტია ავტორისეულ მეტყველებაში არქაიზაციის მიზნით ანთროპონიმთა გაუფორმებელი სახელობითი და მოთხრობითი ბრუნვების გამოვლენა: **ჯანზურაბ** ბრწყინავდა, **ჯანზურაბ** ხუმრობდა, **ჯანზურაბ** გრძნობდა, **ჯანზურაბ** მივიდა, **ჯანზურაბ** მზად იყო, **ჯანზურაბ** ჩამოქვეითდა, **გრინბერგ** დაჭრილია, **ჯანზურაბ** ნაგანი მოსძებნა; **ჯანზურაბ** მოიშორა; **ჯანზურაბ** ააბრიალა. ანთროპონიმი მოთხრობით ბრუნვაში მარკირებულიცაა: სთქვა **ჯანზურაბმა**; **ჯანზურაბმა** დაინახა...

პერსონაჟთა მეტყველებაში ანთროპონიმს დაერთვის წოდებითი ბრუნვის დაბოლოება: **ასიავე**; **ილიკოვ**. ორმაგი კოდირება გვხვდება ერთსა და იმავე წინადადებაში: **ილიკო!** **ილიკოვ!** აქ ისევ სასაუბრო სტილია დომინანტი, ზემოდასახელებულ ფორმებში კი ჩანს ძველი ქართული ენის გავლენა.

2.2. ზმნა

ტრილოგია „მადათოვში“ ზმნის კატეგორიათა წარმოებისას გვხვდება როგორც ძველი და ახალი, ისე მწიგნობრული სტილისა და ცოცხალი მეტყველებისთვის დამახასიათებელი ფორმები.

ა) სუბიექტური პირის ნიშნები

პერსონაჟისეულ მეტყველებაში ზმნის პირველი სუბიექტური პირის ორმაგი კოდირების ნიმუშები გვაქვს: **გაუცინე**, **უთხარი**, **მოუნდით**, **დაუძახე**, **მიუგე**...

ავტორისეულ მეტყველებაში ორმაგი კოდირება გვაქვს ერთსა და იმავე აზრაცში: **შევუდექი//გამოუღე**.

მეორე სუბიექტური პირის **-ხ**, **-ჰ**, **-ს** ნიშნები ზედმეტია როგორც ავტორისეულ, ისე პერსონაჟისეულ მეტყველებაში: **გასძლო**, **შესწუხდებით**, **შესძლებ**.

მესამე სუბიექტურ პირში, მრავლობით რიცხვში გვაქვს როგორც ძველი და ახალი, ისე მწიგნობრული და სასაუბრო მეტყველებისთვის დამახასიათებელი ფორმები. მაგ. **-ნენ** სუფიქსიანები: **დაგიბეჭდავდნენ**, **წამოიშლებოდნენ**, **ამბობდნენ**... **-ენ** სუფიქსიანები: **აგიწონიდენ**, **გადმოგიყრიდენ**, **დაათრევდენ**, **წამოდგენ**.

ორმაგი კოდირებაა ერთსა და იმავე წინადადებაში გამოყენება: **გადასახლდენ**... **ავიწროებდნენ**; **გააჩერებდენ**... **მოაწყობდნენ**; **დაბრუნებულიყვნენ**... **დაიძრენ**.

ბ) **ობიექტური პირის ნიშნები.** მოპოვებულ მასალაში ხშირად ზედმეტია ობიექტური პირის ნიშანი. ეს არქაული მოვლენა დიალექტებშიცაა შემორჩენილი: ავტორისეული მეტყველება: სჩანდა, სწერს, მოსძებნა, სთქვა, სცნობდა, დასწვა, პერსონაჟის მეტყველება: დავსწერო, დავსწერე.

ზმნას ზოგჯერ აკლია მესამე ობიექტური პირის ნიშანი: **ჭირდა; ჭირდება; მოწყურდება; ყავდა.** აქ ცოცხალი მეტყველების გავლენაა. პარალელურ ფორმათა არსებობა აიხსნება როგორც სასაუბრო სტილის დომინანტობით, ისე ენობრივი ფორმებით თამაშით.

ბ) თემის ნიშანთა წარმოება

ტრილოგიაში პერსონაჟის მეტყველების თავისებურებაა თემის ნიშანთა პარალელური ფორმები: **სძინავს, გძინავს? სძინამთ, დაჰგეჰამ, ვსვაგ...** ავტორი-სეულია **გახლამთ.**

ტრილოგიაში პერსონაჟთა მეტყველებაში თვალში საცემია -**ობ'** თემის ნიშნის ხმარება **ებ'-ის** ნაცვლად: **ვმოქმედობ, აპირობს.** ავტორისეულ მეტყველებაში ერთსა და იმავე წინადადებაში გვხვდება -**ებ/-ობ:** **მოძუნძულობდა/მოძუნძულებდნენ; მოქმედებდა//მოქმედობდა.**

თემის ნიშანთა წარმოებისასაც მწერალი უპირატესობას სასაუბრო ფორმებს ანიჭებს.

გ) **კონტაქტი.** ტრილოგიაში შუალობითი კონტაქტის ფორმათა წარმოებისას ჭარბობს მწიგნობრული ფორმები, ნაწარმოები -**ინ,** ისე -**ევიწ** სუფიქსებით. პერსონაჟისეული მეტყველება: მასმენინე, მომაწერინა, ვაყურებინებ, აკერინებს. ავტორისეული მეტყველება: დავადებინე, შევაწყვეტინე, ჩააყრევიწებდა.

ცოცხალი მეტყველების გავლენა სუსტია: **გამომადგმევი, შემოაშვებე.**

დ) **ზმნისწინი და მისი ფუნქციები.** პერსონაჟის მეტყველებაში გვხვდება ზმნისწინის დიალექტური ფორმაც: **წყალი მაიტანე.**

როგორ პერსონაჟისეულ, ისე ავტორისეულ მეტყველებაში დასტურდება ფორმები, სადაც **აღ** ზმნისწინი გამარტივებულია: **აიშფოთო, აგვიწერეს, აუწერელი, აწერილია, მოაწევს.** გვაქვს საპირისპირო მოვლენაც: **აღკრძალვები, განაოცოს.**

დასტურდება ზმნისწინთა შენაცვლების შემთხვევებიც: მისთავაზეს, გამო-
იშვიათდა, გამტანჯეს, გაატკბოს.

ე) ვნებითი გვარის ფორმები. რომანში „ვეშაპი მადათოვზე“ გამოვლინდა
მიჩნევის ვნებითის რამდენიმე საინტერესო ფორმა: მენიშადურები, მესიმპატიურები.

აკა მორჩილამე ხშირად მიმართავს აღწერითი ვნებითის ფორმებს, რომლებიც
მხატვრულ დისკურსში არ გვხვდება. ეს განპირობებულია გამოძიების მასალების,
ოქმების გამოყენებით. გვაქვს მათი ორმაგი კოდირებაც: შემჩნეულ იქნენ, მოკლულ
იქნა, ილუსტრირებულ იქნა, ნაშოგნი იქნა, გადანახული იქნა.

ვ) I-II თურმეობითების ფორმათა წარმოება

ავტორისეულსა და პერსონაჟისეულ მეტყველებაში გვაქვს -ავ' და -ამ'
თემისნიშნისანი ზმნების I თურმეობითის მწიგნობრული ფორმები: განუზრახავს,
წაუკითხავს, დაუნახავს, დამიკრავს, წამიკითხავს.

-ია დაბოლოებიანი ფორმების ხმარება ცოცხალ მეტყველებაში გაბატონებული
ტენდენციაა. დასტურდება ავტორისეულ მეტყველებაში: დამინახია, შემოუხედია...

ცოცხალი მეტყველებისავე გავლენა ავტორისეულ და პერსონაჟისეულ
მეტყველებაში თურმეობითის მწკრივებში ნარიანი ფორმების გაჩენა: ულაპარაკნია,
დაგილევნია, უამბნია, გაუკითხნია, ეცემნათ, ეომნა, გაებედნა.

ავტორისეულ მეტყველებაში გვხვდება ორმაგი კოდირების ნიმუშები ერთსა და
იმავე წინადადებაში: ემოქმედნა...ემოქმედა; ჰქონიყოთ... ჰქონიყო...ჰქონოდა.

ტრილოგიაში ვხვდებით ზმნათა კავშირებითის დიალექტურ ფორმებს, სადაც ო
ნიშნის ნაცვლად ვე' კომპლექსი გვაქვს: პერსონაჟისეული მეტყველება: იყვეთ, ვიყვე,
იყვეთ. და პირიქით, ავტორისეულ მეტყველებაში ვა' კომპლექსის ნაცვლად გვაქვს ო:
მიირთო, თქოს.

ამრიგად, I-II თურმეობითების ფორმათა წარმოებისას თავს იჩენს სიჭრელე,
მაგრამ მთლიანობაში მაინც სასაუბრო სტილის დომინანტურობაა გამოკვეთილი.

2.3. უდეტრები

ა) ზმნიზედა. ტრილოგიაში წინ ზმნიზედის გვერდით წარმოდგენილია მისი
პარონიმული წყვილი წინათ და ამ უკანასკნელი ფორმის ვარიანტებიც: წინეთ/ წინედ.

ადგილის ზმნიზება პერსონაჟის მეტყველებაში დასტურდება დიალექტური ფორმით: **ზეით** სოფელია.

ბ) თანდებული. ტრილოგია „მადათოვში“ სიჭრელა თანდებულების გამოყენების დროსაც: გვაქვს **თვის// თვინ; ზე //ზედ, დან//დამ, მდე//მდის//მდინ.**

ავტორისეულსა და პერსონაჟისეულ მეტყველებაში დიალექტური **მდინ//მდის** ფორმებიც გვხვდება: **ბაქომდის, დრომდინ, სემინარიამდინ, აქამდინაც.**

პერსონაჟისეულ მეტყველებაში გვაქვს არქაული ფორმები: **ბაქანზედ, ხიდზედ, დროზედ, მიხეილზედ.** ორმაგი კოდირების ნიმუშია: **სოლოლაკზედ/ტყავებზე.**

გ) კავშირი. ტრილოგია „მადათოვის“ დისკურსზე ცოცხალი მეტყველების გავლენას გვიჩვენებს კავშირთა დიალექტური ფორმების გამოყენებაც: **მარამ, მარა, ვინემ** და ა.შ. **მაგრამ'** კავშირი გვხვდება **მარამ', მარა** ფორმებითაც.

დ) ნაწილაკი. ტრილოგია „მადათოვში“ ხშირია– **თქოს** გამოყენება -**მეთქის** ნაცვლად. მის გვერდით გვაქვს მწიგნობრული ფორმებიც. პერსონაჟისეული მეტყველება: **თქვენ რა შუაში ხართ-თქო; ვიფიქრე ზაკასჩნიკია-თქო; დამანებე თავი-თქო; ცოლი შემოვირიგო-მეთქი.**

სიჭრელა ავტორისეულ მეტყველებაშიც: **გააჩერებს-თქო, ვღელავ-თქო, უნდა ჩამოხსნა-მეთქი, არ მომწიონ-მეთქი, წადი-მეთქი, დასაშინებლად-მეთქი.**

შეიძლება ითქვას, უდეტერთა ხმარებისასაც იგრძნობა სასაუბრო სტილის გავლენა, თუმცა აქაც გვხვდება ორმაგი კოდირება.

ამრიგად, ტრილოგია „მადათოვის“ **მორფოლოგიურ თავისებურებებს** ძირითადად განსაზღვრავს სასაუბრო სტილი (ანთროპონიმთა სახელობითი და მოთხრობითი ბრუნვების ფორმების, ზმნის მეორე სუბიექტური და მესამე ობიექტური პირის ნიშანთა ხმარება; პირველი სუბიექტური პირის, თემის ნიშანთა ხმარება, ზმნისწინთა გამარტივებული, თურმეობითების ნარიანი ფორმების გამოყენება). ეს პერსონაჟის სოციალური სტატუსის, განათლების დონის წარმოჩენას ემსახურება.

მწიგნობრული სტილის გავლენა ჩანს შუალობითი კონტაქტის ფორმათა წარმოებაშიც. მხატვრულ დისკურსში აღწერითი ვნებითის ფორმების გამოვლენა სტილთა ეკლექტიზმითაა შეპირობებული. სასაუბრო სტილის გამოკვეთილი

დომინანტურობა, ძველი და ახალი ენობრივი ტენდენციების თავმოყრა, ერთმანეთის გვერდიგვერდ არსებობა მწერლის სტილს ორიგინალურს ხდის.

II.3. სინტაქსური თავისებურებანი

3.1. მსაზღვრელ-საზღვრულის წყობა. ა) შეთანხმებული მსაზღვრელი

ატრიბუტული მსაზღვრელი გადმოცემულია რიცხვითი და ზედსართავი სახელებით, მიმღობით, ნაცვალსახელით. ის ძირითადად პრეპოზიციურია: თავის ხრიწიანი ხმით, ძველ თანამდებობაზე, უცნაური ღიმილით, გამაგრილებელ წყლისთვის.

ბ) მართული მსაზღვრელი

ტრილოგიაში სუბსტანტიური მსაზღვრელის პოსტპოზიციური, ინვერსიული წყობა პრეპოზიციურთან შედარებით ხშირად გვხვდება. ისინი ავტორისეულ მეტყველებაშია: კულტი სისუფთავისა, ტალღები ზღვის, სიტყვები უბედურობისა.

გ) მართულ-შეთანხმებული მსაზღვრელი

პრეპოზიციური წყობა: კედლის საათის მოგუდულმა ჟღერამ, თავის წითელი ხის მაგიდა.

პერსონაჟთა მეტყველება: აკრძალული წიგნების სანიმუშო ბიბლიოტეკა, ხაშმის ღვინის დამწურავ კაცს, იაფ წიგნების განთქმული ავტორი.

უფრო ხშირია მართულ-შეთანხმებული მსაზღვრელის პოსტპოზიციური წყობა: მგზავრი ყოველი ცხოვრებისა, ტალახიანი პროზა ემილ ზოლასი, დახვეული სიმები ჭიანურისა; ნდობა პატიოსან სიტყვის; მოწმე იმ საზიზღარ ამბისა.

ავტორისეულ მეტყველებაში ერთ წინადადებაში ორივენაირი წყობაა: მუშაკი ვაკის სასაფლაოსი, იქაური საქმის მწარმოებელი; ქცევას მისი გმირებისას; აღმოსავლური საკრავი და ჰანგი ნამტვრევი ანუშირვანთა ხანისა. შეიძლება ითქვას, ავტორი სიტყვათა წყობასაც იყენებს ენობრივი თამაშისთვის.

3.2. მსაზღვრელ-საზღვრულის ბრუნება

ავტორისეულ მეტყველებაში პროფესიის, წოდების აღმნიშვნელი სახელები საკუთარ სახელთან ერთად ორნაირად იბრუნება. გვაქვს ექიმი ბურმისტროვი, პროფესორმა სამანიშვილმა, ექიმმა ბურმისტროვმა და კაპიტან საგინოვი; ექიმ ბურმისტროვი, კაპიტან საგინოვმა, მაიორ შტოკვიცმა და ა.შ.

ტრილოგიაში მსაზღვრელ-საზღვრულის სრული სახეობის ნიმუშები მეტწილად ავტორისეულ მეტყველებაშია, ნაკლებია პერსონაჟისეულში: **თხელს წყალში; გრძელს თითებს, მთელს ქალაქს, მთელს ღამეს, ჩვენს ლაპარაკს, ერთგვარის გაოცებით.**

ტრილოგიაში **შეკვეცილი სახეობის ნიმუშები** მრავლადაა პერსონაჟის და ავტორის მეტყველებაში: **სულელურ შემთხვევამ, დამნახავ პოლიციამ, აუცილებელ საქმის, ხელუხლებ კიტრის, კავალერიულ იღეთით, ცისფერ ყვავილებით, დავიწყებულ ხმამ, ნატეხ ჭადის, დამბალ ნახერხით, რუსულ გაზეთიდან...**

ორმაგი კოდირების ნიმუშებია მსაზღვრელ-საზღვრულის ბრუნების გარდამავალი და შეკვეცილი სახეობები: **ჩემ ცხოვრების სამი ნაბიჯის გამო, შეუკრეჭელი თმით და გაბანდულ წვერით; ჩვეული რიხით მთვრალ ხმით; რაციონალურ სისწორით, გონიერების სრული საღობით.**

ამრიგად, ხშირია მსაზღვრელ-საზღვრულის შეკვეცილი სახეობა, იშვიათია სრული. ტრილოგიის სინტაქსურ თავისებურებათა განმსაზღვრელიც ცოცხალი მეტყველებაა. არქაული სტილისაა მსაზღვრელ-საზღვრულის ბრუნების სრული სახეობა, მსაზღვრელის პოსტპოზიციური წყობა.

II.4. სამეტყველო კოდების შერევა და გადართვა

მეტად საინტერესოა კოდების გადართვა და შერევა. ავა მორჩილაძე ამაზე სქოლიოშიც მიუთითებს: *აქ მთელი ლაპარაკები ფრანგულ-გერმანულის აღრევით და რუსულათ მიმდინარეობს. ნ. ლადარია საგანგებოდ მსჯელობს ბილინგვიზმსა და სამეტყველო კოდების გადართვა-შერევის სოციოკულტურულ ასპექტებზე, თუ რა კონკრეტულ სიტუაციაში იმყოფება მთქმელი დროის მოცემულ მომენტში. ზოგჯერ კოდის გადართვას ესთეტიკური ან სხვა ბუნების ექსპრესიული მიზეზი აქვს“ (ლადარია, 2002).

როგორც აღინიშნა, პერსონაჟთა მეტყველებაში სასაუბრო სტილია დომინანტი, ისინი რუსი, სომეხი ეროვნებისანი და ბილინგვები არიან. უცხოური ლექსიკური ერთეულები ქართულ სიტყვებთან ქმნის შეხამებებს: **დიდი სტაქნით, კარგ ფუტბოლს, საქალაქო სუდში, ჩემ პალაჟენიაში, მისტიჩესკი სიმბოლისტები.**

რუსიციზმები მორგებულია ქართული ენის ბუნებას, სქესი არასწორადაა გადმოცემული: **ხლებნი პლოშადის, ერივანსკის პლოშადზე.**

ტრილოგიაში უხვად გვხვდება რუსული და ქართული სამეტყველო კოდების შერევაც და გადართვაც: **ოი, ოი, ოი... ა ჩომ ონ გავარიტ?** ჩვეულებრივი თამაშია; **ონ ვსიო ატდალ** და ის რო ჩადიოდა... მინდა და გიყურებო, **დურაკ... ნუ, დურაკ;** **გასპადინ, ხაროშ, სტოლები** დაჭერილია, დღეს **კანარეიჩნი ვეჩერი** გახლამს; სისხლის **ზაპასი;** **რიადავოი სალდატი** უგებს; ჩადგა **ჩიტვიორტი აზიაცი პოლკი**, მეც იმ **პოლკში** ვიყავ; **პაბეგში ვარ და ძებნაში ვარ;** გამოიფხიზლე, **ცარ იუდეისკი;** **ხარაშო**, მივალთ ეხლა; **გასპადინ, გასპადინ, დოპუსკი** დამთავრდა; **ტანცები უჟე** დაწყებულია; ასე და ასე, სიმალლე...

პერსონაჟთა მეტყველებაში ძირითადად რუსული ენის კოდს ქართული ცვლის, რათა განმარტოს ნათქვამი: **ნუ კაკ ტი? როგორ ხარ?; სონ.** ცუდი სიზმარი ვნახე; **ვსე ნამერა ზანიატი;** ყველა სტოლი დაჭერილია; ბოროტ-მოქმედია! **ზლადეი!**

იშვიათად გვაქვს ქართულ-გერმანული და ქართულ-ინგლისური კოდების შერევა: ეს რა ნახა ჩემმა თვალებმა. **დას ისთ; ეზ სუნ ეზ პოსიბალ** – თქვა ზოია კასაბროდოვამ.

რა **ავანტიულ** არის ესა? ნამდვილ **ავანტიულში** მოვხვდი. ავანტიურა (ფრანგ. Aventure) არის 1. „უპერსპექტივოდ, შემთხვევითი წარმატების იმედით წამოწყებულ საქმე“, 2. თავგადასავალი, ჩვეულებრივ საძრახისი“ (ჭაბაშვილი, 1989).

კოდების შერევა და გადართვა თბილისური მეტყველების სიჭრელის მაჩვენებელია.

თავი III. ლექსიკური და სტილური თავისებურებანი

სიტყვის სწორი შერჩევა მწერლის სტილს, მის ინდივიდუალურობას განსაზღვრავს. ტრილოგიაში ძველისა და ახლის შერწყმა, კოლაჟი ერთდროულად არის ნოვატორულიც და ტრადიციულიც, კომიკურიც და ტრაგიკულიც. ეს ავტორს პერსონაჟთა ტიპიზაციის, ეპოქის დასახასიათებლად ან სხვა რაიმე მიზნით (ნაწარმოების იდეა, მიზანდასახულობა) სჭირდება. ამით გამოიხატება მწერლის შემოქმედებითი ინდივიდუალურობაც და მისი, როგორც ფილოლოგის, დამოკიდებულება XIX საუკუნის ბოლოსა და XX საუკუნის დასაწყისის ენობრივი მოვლენებისადმი.

III.1. სასაუბრო სტილის ლექსიკა

ტრილოგია „მადათოვში“ ბევრია სასაუბრო სტილის სიტყვა ავტორისეულ მეტყველებაშიც კი: დილხორი (სურვილი), ოქლაქი (აყლაყუდა), ქერქეტი, ჩერჩეტი, ხერიპა, თქვლეფა, მოკვარახჭინება, წანწალი, ბოტება, სუნსული, პრუწუნი, ლაყაფი, მომსპარი, ბეხრეკი(უშნოდ დაბერებული).

სასაუბრო სტილის გამოკვეთილი თავისებურებაა სიტყვის მნიშვნელობის გაფართოება მაგარი, საშინელი, საოცარი, რაც ერთობ გავრცელებული ენობრივი ტენდენციაა. მაგ: მაგარი ხელფასი, მაგარი თამაში, მაგარი კაიფი, საშინელი ამბავი, საშინელი ჟილეტი; საშინელი კარი; საშინელი ხახა; საშინელს ზამთარს; საშინელი განცდები; საშინლათ მეწვოდა.

III.2. დიალექტიზმების სტილისტიკური ფუნქციები

მხატვრულ ტექსტში დიალექტიზმის გამოყენებით ფრაზა დინამიკურად ხდება. უახლეს ქართულ ლიტერატურაში ... სულ უფრო და უფრო ნაკლებად გამოიყენება დიალექტი (ამფიბიადი, 2018). ბ. ჯორბენაძე აღნიშნავს, რომ ეს „ენობრივი კრიზისი ყველაზე უფრო თბილისურ მეტყველებას დაეტყო, რადგან ქართული ენის კილოებს შინაგანი პოტენცია უღევად ჰქონდა“ (ჯორბენაძე, 1997:16).

ტრილოგიაში ნაკლებია ლექსიკური დიალექტიზმები: რეიზა, ხანობას, ხანობაზე, ხანობამდის, ხანობაში, რახან, იმფერი, სხვაფერი, მოხაზირებული, ღმურძღვა, ქსუტუნებს, ქსუტი, ბუნტყლი, ფინცქვალი, მინაბურება გამჰა, ჭვინტი, რიოში, ზურზუტი, ღმურთუნი, ფოჩიალი. ისინი ინტერდიალექტურია; გამოიყენება პერსონაჟთა მეტყველებაშიც და ავტორისეულშიც.

III.3. არქაიზმების სტილისტიკური ფუნქციები

არქაიზმები მხატვრულ დისკურსში მიგვანიშნებს პერსონაჟის ხანდაზმულობასა და გაუნათლებლობაზე, ყველაზე ხშირად კი ქმნის ეპოქის კოლორიტს. „ყოველივე ეს მწერალს ეხმარება, რომ მკითხველს გაუადვილოს ასახული ეპოქისა და მოვლენების ცხოველმყოფელი აღქმა“ (ზანდუკელი, 1960).

გამოვლინდა შემდეგი არქაიზმები: შთება, შთენილი, იქმს, თებო, ოროლი, სახუნდარი, ფარსაგი, მაჯაგანი, ხვასტაგი, წუნწუხო, ნაღვლარჭნი...

III.4. ბარბარიზმების სტილისტიკური ფუნქციები

ენაში, როგორც სოციალურ მოვლენაში, აისახება ხალხთა შორის კონტაქტებიც. ბარბარიზმების შემოჭრა, უარყოფითი ანუ დესტრუქციული ინტერფერენცია, ენის სისტემის „ბარბაროსულად დარბევას“, თუმცა მხატვრულ დისკურსში ამას გარკვეული სტილისტიკური ფუნქცია ეკისრება.

ბ. ჯორბენაძე წერს: „XVIII საუკუნიდან ქართულ ენაში ფაქტობრივად ყალიბდება თავისებური „ზედიალექტი“ – თბილისური ქართული, შეზავებული აღმოსავლური (არაბული, სპარსული, თურქული, სომხური...) ლექსიკით, ფრაზეოლოგიით, ხშირად სინტაქსური კონსტრუქციებითაც და მორფოლოგიური ყალიბებითაც კი“ (ჯორბენაძე, 1997).

მწერალმა ამ ციკლის მოთხრობებში ზედმიწევნით ასახა მე-19-20 საუკუნეთა ენაში შემოჭრილი რუსიციზმები: **მალღარი** (მღებავი), **ხუდოჟნიკი** (მხატვარი), **დვორნიკი** (მეეზოვე), **სტოლი** (მაგიდა), **პოვარი** (მზარეული), **ზაკაზი** (შეკვეთა) და ა.შ. **ჩეთვერი** (четверть) მეოთხედს ნიშნავს და ქართულში გამოიყენება მიწის საზომად. ტრილოგიაში გვხვდება **ოთხის ჩეთვერი**. დროის აღნიშვნის მოცემული წესი ინგლისურია.

„მადათოვის“ ციკლის მოთხრობებში ბარბარიზმები მორგებულია ქართულ ენობრივ კატეგორიებს: ჩაისმის ბრუნვაში, რიცხვში და თანდებულებსაც დაირთავს: სთქვა **პრიკასჩიკმა**; **სიშიკებმა** დაატუსაღეს, მოუტრიალდა **პჩელნიკს**, **დვორნიკს** მივანაბურეგ; თუჯის ჩაინიკს...**ტავარიშჩები**, **ეკზამენები**, **სტრელკები**, **გარადოვოები**, **ესტრეჩები**, **ბარიშნები**, **შპიკები**, **ჩეკისტები**, **კრასკები**, **ლინეიკებით...**

დასტურდება ასევე თურქიზმები, არაბიზმები, სპარსიზმები და ა.შ. ისინი ძირითადად უკავშირდება სავაჭრო მიმოსვლას, ხელობას და ა.შ. ესენია: **თულუხჩი**, **ფინდიხი**, **დაბალი**, **ყონალი**. **დოსტი** ამხანაგი, მოყვარე, გულის მეგობარია (გრიშაშვილი, 1997). ეს სიტყვა დღესაც დასტურდება ჯავახურში, ზემო გურულსა და აჭარულში. **კარდაში** (Kardeş) თურქული სიტყვაა და მმას ნიშნავს. **იახშიოლ** თურქ. აზერბაიჯ. კარგად იყავი) ღვინის სმაში „ალავერდის“ საპასუხო სიტყვაა.

მწერალი ქართულ სიტყვას და რუსულით გვიხსნის: ხიდის უბანში სცხოვრობს **მხატვარი**, ანუ **маляр**-ი ხაფო, ავტორი მას **художник**-ის ნაცვლად **маляр**-ად, უბრალო მღებავად მოიხსენიებს.

საინტერესოა თურქიზმისა და რუსიციზმის ერთად გამოყენება: მყოლია **ყონალები და ტავარიშჩები**.

ნაწარმოებში რუსიციზმების დომინანტობა მწერლის გარკვეული სტრატეგიაა, რეალისტურად ასახოს აღნიშნული ეპოქის ენაზე რუსული ენის ზეგავლენა. ყოველივე ეს აკა მორჩილადის წერის სტილს ქმნის. გვხვდება აღმოსავლურ ენათაგან ზეპირი გზით შემოსული სხვა სიტყვებიც, ასევე **ანგლიზმებიც: ჰავტაიმი, ინსაიდი, ბუქმარკები, დაუნლოუდები, ადვერტისმენტი, პრიჰასპატი**.

ამრიგად, აკა მორჩილადის „მადათოვის“ ციკლის მოთხრობებში ბარბარიზმები ეპოქის კოლორიტის შესაქმნელად, პერსონაჟის დასახასიათებლად ან დაცინვის მიზნითაც გამოიყენება. მეტად საინტერესოა, რომ მათ ვხვდებით ავტორის მეტყველებაშიც.

III.5. დისფემიზმების სტილისტიკური ფუნქციები

დისფემიზმს აკა მორჩილადის დისკურსში საკმაო ადგილი უჭირავს, სასაუბრო სტილის დომინანტობით აიხსნება. ისინი გამოიყენება პერსონაჟის ხასიათის, განათლების დონის, სოციალური წრის ან მისი ნაკლოვანების წარმოჩენის მიზნით.

ტრილოგია „მადათოვში“ შემდეგ დისფემიზმებს ვხვდებით: **ოხრული, მაწანწალა, ნაძირლები, ნაგვობა, მყრალი, ვირიშვილი, უნამუსო, თახსირი, ვირგლა, ძაღლის გაგდებული და სხვ.**

სათქმელის დისფემიზაცია არამარტო ესთეტიზაციის საპირისპირო მოვლენაა, ერის სულიერი დეგრადაციის მაჩვენებელიცაა. მათი საშუალებით ვლინდება ავტორის დამოკიდებულება პერსონაჟებისადმი.

III.6. ჟარგონის სტილისტიკური ფუნქციები

ტრილოგიის გამოკვეთილი თავისებურებაა ობსენიტური ლექსიკის თვალში საცემი გამოყენება. ვულგარიზაცია ესთეტიზმის საპირისპირო მოვლენაა, რომელმაც ქართულ დისკურსში პანდემიის ხასიათი მიიღო“ (ომიაძე, 2006).

აკა მორჩილადე ზოგადად ხშირად მიმართავს ჟარგონს. ერთ-ერთ ინტერვიუში ის აღნიშნავს: „წერის ერთ-ერთი კაიფი ნაწერში ავტორის, როგორც უხილავი გმირის, მონაწილეობაა“.

ტრილოგიაში გვხვდება როგორც ქართული, ისე რუსული, არაბული თუ თურქული ჟარგონები: **დერსკი, კაროჩე, პუტანკა, პონტი, გატისკვა** (ცივი იარაღით დაჭრა, გალახვა; **გატისკული** – დაჭრილი, დამავებული).

გვხვდება რამდენიმე **თურქული და არაბული** ჟარგონიც: **ჩალიჩი, სიფათი, მაყუთი, კაიფი და ახვარი**. ქართული ჟარგონი, რაღა თქმა უნდა, მეტია, ვიდრე სხვა ენებისა, ესენია: **დაბრიდა, დარხევა, ევასება, ჯიგარი, გარეკვა, გაჩითვა**.

ტრილოგია „მადათოვშიც“ ჟარგონულად ძირითადად მამაკაცები მეტყველებენ, საერთოდ, ქალი პერსონაჟი ცოტაა.

„მადათოვის“ ციკლის მოთხრობებში ბარბარიზმის შემდეგ ჟარგონი ყველაზე ხშირია. მათგან ხშირად გვხვდება ქართული, შედარებით ნაკლებად თურქული, საკმაოდ ხშირად კი რუსული ან რუსულის გზით შემოჭრილი ჟარგონები. ისინი ავტორისეულ მეტყველებაშიც გვხვდება, რაც მეტად საინტერესო ფაქტია.

III.7. სკაბრეზის სტილისტიკური ფუნქციები

ტრადიციულ ლიტერატურაში სკაბრეზული გამოთქმა, „დაუწერელი სიტყვა“ (ე.წ. *непечатное слово*) სამი წერტილით გამოიხატებოდა. მას მართლმადიდებელი ეკლესიაც კრძალავდა. ის ზეპირი დისკურსის მახასიათებელი იყო და ჰერმეტიზმი თითქოს ხსნიდა უხერხულობას, მაგრამ ის შეიჭრა მასმედიის, კინემატოგრაფიის ენას და მხატვრულ ლიტერატურაშიც. ბილწსიტყვაობის გამო მწერალს ხშირად აკრიტიკებდნენ. სხვა მოსაზრებით, თუ ავტორი სოციალურ რეალობას აღწერს, ვალდებულიც არის, ბუნებრივად, უცვლელად გადმოსცეს ის. „გასაგებია ავტორის ფიქრი მკითხველის რეაქციასთან დაკავშირებით, რომ ის არ თვლის, თითქოს სხვა ენაზე წერდეს“ (ტრაპაიძე, 2012).

დღეს ამგვარი სითამამე და მკითხველთან სოლიდარობა გვხვდება ბესტსელერებშიც კი. პროფესორი დავით პაიჭაძე თამარ სუხიშვილთან ინტერვიუში საუბრობს „აკა მორჩილამესთან არანორმატიული ლექსიკის იშვიათობის შესახებ. ლალი ავალიანი თვლის, რომ „მადათოვის“ პოპულარულობა სწორედ მისმა სკაბრეზულობამ განაპირობა. სკაბრეზი რომანის ერთ-ერთი მთავარი პერსონაჟის– ხაფო-მხატვრის საუბარში გამოიხატა ქართული ლიტერატურისთვის მიუღებელ თემებზე, არატრადიციულ ორიენტაციაზე, მამათმავლობაზე საუბრისას (ავალიანი,

2002). ჩვენი აზრით, მწერალი არატრადიციული ორიენტაციის ხალხისადმი დამოკიდებულებას სწორედ ამგვარი ლექსიკის გამოყენებით გამოხატავს. რაოდენობრივმა კვლევამ გვიჩვენა, რომ სკაბრეზული ლექსიკა ბარბარიზმის და ჟარგონის შემდეგ მოდის. სკაბრეზს ისეთი განსაკუთრებული ადგილი არ უჭირავს, როგორც ლ. ბულადის, ზ. ბურჭულაძის და სხვათა შემოქმედებაში, მაგრამ, შეიძლება ითქვას, რომ ტრილოგია „მადათოვის“ სტილის პოპულარულობა ამანაც განაპირობა.

მწერალი სკაბრეზს შემდეგი მიზნებით იყენებს: პერსონაჟის სოციალურ წრეზე მინიშნება, განათლების დონის წარმოჩენა, განცდების, ემოციების გამოხატვა და ა. შ.

ტრილოგიაში პერსონაჟთა უმრავლესობა მამაკაცია. ...**ნიფხავი, მოფსი, ნაბიჭვრები...** ასეთ სიტყვებს ავტორისეულ მეტყველებაშიც ვხვდებით: **კურტუმო, მეტრაკე...** სიტყვა ბოზი ჟარგონულად გამოიყენება და ნიშნავს საიდუმლოს გამცემს.

სტატისტიკურ მონაცემებზე დაყრდნობით შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ტრილოგიის ლექსიკურ თავისებურებებში მწერალი ყველაზე ნაკლებად არქაიზაციას მიმართავს, მცირე დოზით გვხვდება დიალექტიზმებიც, თუმცა ბარბარიზმები, ჟარგონი და სკაბრეზული ლექსიკა მწერლისთვის მეტად პოპულარული ხერხია მკითხველზე ზემოქმედების მოსახდენად.

III.8. ფრაზეოლოგიზმთა სტილისტიკური ფუნქციები

ფრაზეოლოგიზმები ენის ლექსიკური ფონდის გამდიდრების ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი წყაროა. „ფრაზეოლოგიური თეზაურუსი კულტურის ვერბალური თეზაურუსიცაა და ენის გამდიდრებას ემსახურება“ (ცეცხლაძე, 2018). მათი შესწავლა მეტად საინტერესოა სხვადასხვა ტიპის დისკურსში, განსხვავებულ ავტორთან, სხვადასხვა ჟანრის ნაწარმოებსა თუ მიმდინარეობაში (Караулов, 1987).

აკა მორჩილაძის ტრილოგია „მადათოვის“ ფრაზეოლოგიზმები ძირითადად სასაუბრო სტილისაა. მათგან ბევრია სომატიზმი (ცეცხლაძე, 2017), აქედან ერთ-ერთი ყველაზე გავრცელებული სიტყვა-კონცეპტია **გული**. მიჩნეულია, რომ ქართულში **სიყვარული, სიხარული, მწუხარება, დანანება, დარდი, ნაღველი, წყენა, ადამიანის ღრმა გრძნობები და განცდები** ძირითადად **გულს**, მის მოძრაობას უკავშირდება“ (ცეცხლაძე, 2018).

არნ. ჩიქობავა მიუთითებს, „გული წარმოდგენილია აზროვნებითი პროცესების ცენტრად, გრძნობების წყაროდ, ტემპერამენტ-ხასიათის განმსაზღვრელად და ორგანული შეგრძნებების ამთვისებლად, ერთი სიტყვით, მას ეკისრება ფუნქცია, ტვინის, გულის, კუჭისა და, ნაწილობრივ, პერიფერიული ნერვული სისტემის მაგივრობა გასწიოს“ (ჩიქობავა, 1938). ეს არის უარყოფით-დადებით ემოციათა ასიმეტრიულობა ენაში (ფონიავა, 2011).

ამგვარი ფრაზეოლოგიზმები ადამიანის ღრმა განცდებს უკავშირდება: ესენია: სიყვარული, სიმპათია-ანტიპათია, გაბედულება, დარდი, შებრალება, შიში, აკვიატება, გაბრაზება, რაღაცისკენ სწრაფვა, ემპათია: *დამწყდა გული, გული დაეწვა, გულს სევდა შემომაწვება, შიში ნუ ჩაგივარდება გულში, გული არ მიგვდიოდა, გულიც მიუწევს, გული არ გაგრილებოდა, გულზე არ ეხატება, ძლიერ ჭიად ჰყავდა გულში, გულს ამოეჭრა, სურვილი დაუვლიდა ბებერ გულ-ღვიძლში, გულის გაცხელება, სიცხის დავლა გულ-გვამში.*

ანტითეზას ქმნის გამოთქმები: *ანგელოზი გული და გაფუჭებული გული.*

თვალს ქართულში ათეულობით ფრაზეოლოგიზმი უკავშირდება: ტრილოგიაში გვხვდება თვალის დადგმა/დაბჯენა/გაქცევა, თვალის გდება (თვალთვალი, ყურადღება), თვალების გირაოში ქონა.

გამოთქმა ქუსლების წიწვნას ავტორმა ფრაზეოლოგიზმის ფუნქცია, მეტაფორულობა დააკისრა და ის თვალთვალის მნიშვნელობით გამოიყენა.

სხვა სომატიზმებია: კბილის დასობა, მხრების აჩეჩვა, ენის მიტანა, ორი ყურით დაჭერა, პირში გემოს ვერ გააჩენდა; თავში ჩაინიკის მიღება (ჩარტყმა); ცხვირის წამტვრევა, თავში შეღიტინება, ყურში კოდალა ყავს, ჯიბეში ყვავი გყავს, კუჭში მუმტი-კრივია გაჩადებული...

ჯიბეში თავების ყოლა/თამაში სიღარიბეს ნიშნავს. შდრ. ლაზური ფრაზეოლოგიზმი: *ჯიბეში თავი ჰყავს ჩამკვდარი* (შენგელია, 2013). ანკესის გადაგდება ნიშნავს ემმაკობას, ხოლო წინასწარ განჭვრეტას გამოხატავს იმის ჩიტი არ იყო; ცხვირის ტყაპუჭის გადმობრუნება პირად კეთილდღეობაზე ზრუნვაა, ჭირის პურის ჭამა - ქელები.

ტრილოგიაში გვხვდება მოდიფიცირებული ფრაზეოლოგიზმებიც: თითქო აინუნშიაც არ იყო; გულმა არ მომცა...

გავრცობის ნიმუშებია: **ორი ყურით დაჭერა** (შდრ: ყურით დაჭერა) და **მწარე ენის მიტანა**.

აკა მორჩილამე, როგორც პოსტმოდერნისტი მწერალი, „მადათოვის“ ციკლის მოთხრობებში უკვე ცნობილი ქართული ფრაზეოლოგიზმების მთავარ კომპონენტებს ცვლის: **ჯიბეში ყვავი ჰყავს** (შდრ: თავი ჰყავს), **ტურას დაიჭერს** (ჩიტს დაიჭერს) ან მიმართავს კონტამინაციას: **თვალის გდება** (თვალის მიდევნება, ყურის გდება). თავის გაყოფის ნაცვლად გვაქვს **ცხვირის გაყოფა: საქმეში გამყოფინეს ცხვირი**.

კომპონენტის შეცვლას ემატება ჰიპერბოლიზაციაც: **ბატინკების ჭვინტებზე დაკიდება** (ფეხზე დაკიდება).

ფრაზეოლოგიზმებს: თავში ჩაინიკის მიღება, გულ-გვამში სიცხის დავლა, ყურში კოდალა ჰყავს, მის პირში გემოს ვერ გააჩენდა, შემიღიტინა თავში, თვალები გირაოში გაქ ახლავს ირონია, რაც პოსტმოდერნისტული ტექსტების მთავარი ნიშანია.

III.9. ანდაზა- აფორიზმთა სტილისტიკური ფუნქციები

მწერალი ტრილოგიაში სათქმელის ექსპრესიულად გადმოსაცემად და დამაჯერებლობის ეფექტის მისაღწევად ქმნის აფორიზმებს, მიმართავს ანდაზების ტრანსფორმაციას:

დასცინის რა მამათმავალთა ცხოვრების წესს, მწერალი ბიბლიურ მოტივებზე ქმნის ახალ გამოთქმას: „**წყალი არის ის, კაცი რომ შექმნა**“.

ქალის უპატივცემულობაა გაკიცხული შემდეგ გამოთქმაში: **ქალს უნდა მოერიო**.

წუთისოფლის ამაოება ჩანს აფორიზმში: **ცხოვრება უარია, – უარი ყველაფერს, რაც ასე გწყურია**. ცხოვრებისეულ გამოცდილებას ეხება გამოთქმა: **ცხოვრება როდია მათემატიკა**.

ტრილოგიაში გვხვდება საქართველოში ერთობ გავრცელებული გამოთქმა: **სანამ არ მოკვდები, არაფერს გაღირსებენ**.

მწერლისეული აფორიზმებია: **ღამით ყველა კატა შავიაო; სიყვარული ქუდი არ არი, რო დაიკარგოს** (სიყვარულის უძლეველობა)..

ყველაზე საინტერესოა მწერლისეული დაკვირვება, რაც ხელს უშლის ქვეყნის წინსვლას: ეს არის გაუმართავი საკადრო პოლიტიკა: ჩვენი ქალაქის თვისებაც ხომ ეს არის, რომ ძალიან მაგარი ვინმე ძალიან უბრალო საქმეზე ცდებოდეს, ძალიან უბრალო ვინმე კი ძალიან მაგარ საქმეებს ებღაუჭებოდეს.

აკა მორჩილაძე მწერლის დანიშნულების შესახებ წერს:– ნამდვილი წიგნი უნდა დაწერო. შენს გულში ჩაიხედე, თაღლითობას მისდევ და ნაცარს აყრი თვალებში ბნელ ხალხს. მკითხველი ხო ბნელია.

ანდაზები ტრილოგიაში ტექსტის ორგანულ ნაწილად არის ქცეული: ჩათრევას ჩაყოლა სჯობიაო; ერთი მერცხალი გაზაფხულს ვერ მოიყვანს...

ზოგი მათგანი ტრანსფორმირებული ანდაზაა: – აქლემი ისე არ წაიქცევა... შდრ ქართული ანდაზა: „აქლემი ისე არ დავარდება, ვირის ტვირთი არ აიკიდოსო“.

ამრიგად, აკა მორჩილაძე ტრილოგია „მადათოვში“ იყენებს მეტად საინტერესო აფორიზმებს, რომელთა საშუალებითაც გადმოგვცემს ცხოვრებისეულ მრწამსს, კრედოს და პირად დამოკიდებულებას პერსონაჟთა ცხოვრების წესისადმი.

III.10. სტილური ეკლექტიზმი

სტილთაშორისი საზღვრების დაცვა თანამედროვე სტილისტიკის აქტუალური საკითხია. აღნიშნულ საკითხს იკვლევენ მწერლის ენისა და სტილის შესწავლის დროსაც. „ენობრივ ერთეულთა მიზანდასახული გამოყენება უკავშირდება ადამიანის ურთიერთობის სხვადასხვა სფეროს, კომუნიკაციის მიზნებს, ტიპებს, სიტუაციებს და ა.შ.“ (კვარაცხელია, 1990).

ტექსტის სტილი განისაზღვრება კონკრეტული სიტუაციის, ადრესატის ასაკის, მისი განათლების, ცოდნის დონის, სოციალური სტატუსის, ინტერესთა სფეროსამებრ. პოსტმოდერნიზმის უმთავრესი სტილური ნიშანი კი სტილებისა და ჟანრების განურჩევლობაა. „მადათოვის“ ციკლის პირველი რომანი– „გადაფრენა მადათოვზე და უკან“ XIX საუკუნის მიწურულისა და XX საუკუნის დასაწყისის მხატვრული სტილისა და პუბლიცისტიკა-ესეისტიკის თავისებურებათა ნაზავია. „გაქრები მადათოვზე“ მრავალსტილიანია. „ვეშაპი მადათოვზე“ ყურადღებას იქცევს ჟანრების თამაშით, ნაკლებად, მაგრამ სტილთა მონაცვლეობა აქაც გვაქვს, მასში ჩართულია ოფიციალური სტილის ნიმუშებიც.

სიტყვა „გაქრობა“ უკავშირდება კუნძულ მადათოვს, რომელიც მდებარეობდა მდინარე მტკვარზე, თბილისში. იგი XIX საუკუნეში გენერალმა ვ. მადათოვმა შეიძინა. აქ ნაპოვნი თბილისელი მამათმავლის მკვლელობის გამოძიების დეტალები ააშკარავენ მრავალი დაფარული საქმის კვალს. ნაწარმოებში კარგად ჩანს გაქრობასთან დაკავშირებული სევდა, ჩვენი ქვეყნის ბედის წინასწარმეტყველებაცაა.

აკა მორჩილამე ძირითადად იყენებს სასაუბრო სტილს, მაგრამ ჩაურთავს ძველ გუჯრებსაც და მიწერ-მოწერას, დაკითხვის ოქმის ამონარიდებს, სქოლიოებს, უთითებს წყაროებს. ნაწარმოებში ჩართულია ეპისტოლარული ჟანრის ორი ნიმუში. წერილს აქვე ურთავს **სქოლიოს**. ისნის ისტორიის და საგინაანთ გვარის ძველი დიდების გადმოსაცემად მწერალს პირდაპირ აქვს ჩასმული გუჯრები, რომლებიც „მოპოვებულია“ ბიბლიოთეკებში. სწორედ აქ რეალიზდება არქაული მწიგნობრული სტილი. ვხვდებით ესეისტურ ადგილებსაც. ამგვარი აზრი პოეტთა ლურჯჩოხოსნობის შესახებ ნიკო ლორთქიფანიძეს გამოუთქვამს.

„გაქრები მადათოვზე“ სრულდება ნათარგმნი ლექსით, ეს არის ედგარ პოს „ანაბელ ლიდა“, რითაც მწერალმა ორიგინალურად გადმოგვცა თავისი სათქმელი.

ნაწარმოებში „გადაფრენა მადათოვზე და უკან“ გვაქვს ბატონი პედერსენის უბის წიგნაკი, რომელშიც პერსონაჟი იწერს ხაფოსთან სტუმრობის დროს ნანახსა და განცდილს. აქ ერთი მთლიანი თავი „ევგენი პატარიძე, ხუთშაბათ საღამოს“ არის დრამა. მასში მონაწილეობენ ილია ჭავჭავაძე, ოლღა გურამიშვილი, იაკობ გოგებაშვილი და ნიკო ხიზანაშვილი.

აკა მორჩილამის ტრილოგია „მადათოვში“ სტილთა თუ ჟანრთა ნაირგვარობა და ეკლექტიზმი არაა ხელოვნური, ის ემსახურება დამაჯერებლობის მიღწევას. ამ ხერხით მწერალი დეტალურად აღწერს თბილისის მე-19 საუკუნის დასასრულისა და მე-20 საუკუნის დასაწყისის ბურჟუაზიით მოცულ ამბებს.

თავი IV. რიტორიკული ფიგურების სტილისტიკური ფუნქციები

დისკურსის ანალიზის დროს ერთ-ერთი ყველაზე მოწინავე სტრატეგიაა რიტორიკული ფიგურების შესწავლა (Mann and Thompson, 1988).

IV.1. შედარების სტილისტიკური ფუნქციები

მიჩნეულია, რომ თვით შემეცნების პროცესი შედარებაა. ის განუმეორებელია (Палиевский, 1962). მეტაფორული შედარების მთავარი ნიშანია ახალი შინაარსის პროდუცირება (რამიშვილი, 1963).

„მადათოვის“ ციკლის მოთხრობებში ავტორისეულსა და პერსონაჟისეულ მეტყველებაში მრავალფეროვან შედარებებს ვხვდებით.

საგნის გარეგნული ნიშნების აღწერას ემსახურება შედარებანი: **ნახშირივით თვალები, ქალის იმ ნაწილებზე, რომელსაც შევადარებდით ქვესკნელს; ჩინურ ბანქოსავით გაწყობილი; ბანქოს ქალადივით აერიათ; მატარებელსავით ჩიქჩიქებდნენ; თავის ქალა ნესვივით შეათამაშოთ ხელში, გაირუმბება ურცხვი დიაკვანვითა, დაიტოტა ფლანდრიულ არხებივით; მარიამობისთვის ციებასავით ჟრჟოლამოგვრილი, ამბავი ფრჩხილის წაჭრასავით ტკივილია.**

შედარებითვე გადმოცემულია შინაგანი თვისებები: **ჯანმრთელობა, ერთგულება, ჩაცმულობა: ფეხზე მიბმულივით დაჰყვებოდა, კენჭივით არის, ვით კიბომოდებული ავადმყოფი.**

მეტად საინტერესოა რომანის „ვეშაპი მადათოვზე“ შედარება: ის არის **კონფორმისტი, დაშაქრული, ჩამბალი... ის არის, როგორც ტორტის მესამე ნაჭერი თხუთმეტ წუთში.**

შედარებაში ერთი ობიექტიდან მეორეზე გადატანილია ხშირად უამრავი თვისებიდან ერთი გამოკვეთილი ნიშანი ან მოქმედება: **პატივისცემა (მამა-პაპათა იარალი), ერთგულება (ფეხზე მიბმა), ცვალებადობა (გული – ადრეული ყვავილი), კონფორმიზმი (ტორტის ნაჭერი) ან კიდევ მოქმედება: ჟრჟოლა (მარიამობისთვის ციება), სიშორე (სიკვდილი), ჩაცმა (მონაზონი), სტაბილური სარგებლიანობა (ჩინური ბანქო); სინდისის ქენჯნა (ცხენის კუდზე გამობმა), უმტკივნეულობა (ფრჩხილის წაჭრა), ჯანმრთელობა (კენჭი); გაჭიმვა- ქვასროლია ბიჭი; შეთვისება (გრიპის ბაცილა); შემოხვევა (სურო), ფეხქვეშ გაგება (ხალიჩა), არევა ან დაწყობა (ბანქოს ქალადი), დახოცვა (ღორები).**

შედარება უმრავლეს შემთხვევაში თანდებულიანია (ვით, ებრ), შედარებით ნაკლებად გამოიყენება საკავშირებელი სიტყვები (ისე, ასე, რომ, თითქოს, როგორც, ვითარცა).

IV.2. ეპითეტის სტილისტიკური ფუნქციები

მხატვრულ დისკურსში საგანგებოდ იკვლევენ მეტაფორულ ეპითეტს, რომელიც საგნობრივ-ფსიქიკურია და აღნიშნავს არარეალურ ნიშანს, მსგავსების მიხედვით გადატანილს სხვა საგანზე“ (Мещеряков...2003). ტრილოგიაში ყველაზე მეტი ეპითეტით დახასიათებულია პერსონაჟთა გარეგნობა: **ქალი ფრჩხილები, ქალი წვერ-ულვაში, გასივებული ცხვირი, თხელწვერა კაცები.**

ზოგან ჩანს პერსონაჟის ფიზიკური მდგომარეობა და ჩაცმულობა: **ფერდები სულ დაჩქეველი და დაბეჭილი; ტანისამოსი მტვერიანი, წყლისპირის სინოტივით ჩარბილებული; ორი ფიქრიანი, კატის თვალი.**

ეპითეტებით აღწერილია შინაგანი თვისებები: **კეთილი, ჩამრგვალებული, მიმნდობი, ნირწამხდარი; შარახვეტია, ქურდი, მკვლელი, კომუნისტი; ჭკუამოკლე, ტლუ...**

კომუნისტი და ბოლშევიკი ტრილოგია „მადათოვში“ სალანძღავი სიტყვებია.

ხაფოს დამტირებელთ ავტორი დასცინის **შაქრიანი, ნაწნავი სიტყვა-პასუხისათვის.**

მრავალფეროვან ეპითეტთა საშუალებით სათქმელი მეტად ემოციურად და შთამბეჭდავად გადმოიცემა.

IV.3. მეტაფორის სტილისტიკური ფუნქციები

ტრილოგიაში გვხვდება საინტერესო მეტაფორებიც. მათ ახასიათებს სიცხადე, სასიამოვნო სიახლე. მეტაფორულადაა დახასიათებული პერსონაჟთა გარეგნული თვისებები, ასევე ასაკი, შიმშილი, ინტიმური ურთიერთობა, განცდები, ევოლუცია, კრიტიკა და ა.შ.

ჭადრა: ულვაშში უკვე გვარიანათ გამორეოდა თეთრი ძაფები; **ხანდაზმულობა:** ცხოვრების დაისის ახლოში სეირნობა; **ბოდმა, ბოროტება:** კუპრსა და ჭაობში ყლაპავ ბალღამს; **შიმშილი:** შესწავლა საჭმელთა სუნებით გაძლომის ხელოვნებისა. **დარდი, ვარამი, გასაჭირი:** გულეხს ჩამოკიდებული სიმძიმეები უფრო ნამდვილი სიმძიმეებია...**გულეხს მოდებული ჟანგიანი ღუზები; ინტიმური ურთიერთობა:** სრული ინტიმის ყურე გაუმართა; **ფორმალური პატივისცემა:** რელიგიური თაყვანისცემის ნალექის ზრდილობის კიდეზე შემორჩენა; **კრიტიკა:**

გვარიანი სამსალა მიუთავაზეს ყველას ბროლის ჭიქებით; **რევოლუცია:** გველემპ რევოლუციის კუდი დაეცა ტფილისს; **ადამიანის ტრანსფორმაცია:** ბერდენკით მოხდენილი გადატრიალება კაცის ფიქრში; გადატრიალება, მოხდენილი უსაზღვროდ მოდინებული განათლებით; **ძველი პოლიტიკური დაპირისპირების გაღვივება:** ძველი პოლიტიკური ბრძოლის ნაღვერდალს უბერავდა სულსა; **განთიადი:** ნათელი გასტეხავს ბნელს.

ამრიგად, აკა მორჩილაძე დარდის, ბოროტების, ინტიმური ურთიერთობის გამომხატველი მეტაფორებით ააშკარავებს ძველი და ახალი ეპოქის ხალხთა ნაკლოვანებებსა და მსოფლმხედველობას.

IV.4. ჰიპერბოლის სტილისტიკური ფუნქციები

ჰიპერბოლებით ტრილოგიაში გადმოცემულია **პერსონაჟის ფიზიკური თვისებები, სიმრავლე, ძლიერება, ავტორიტეტი:** ვერსზე ჩანდა; ბლუჯა-ბლუჯად ეყარა ბალანი; მთასავით კაცი იყო; ეს ყორღანოვი ყოფილა და ჩვენ ვერას დავაკლებთო; მოედებოდნენ ბუზებივით.

მეტად საინტერესოა ქვემოთ მოცემული ჰიპერბოლა: ოქტომბერში დამახ-სოვრებული გემოები მთელს ზამთარს გაჰყვებოდა კაცს.

ხაფოს **ძვირფასეულობით გატაცებას** ავტორი ასე გვიხატავს: თითქოს მთელი ვერცხლის ქუჩის ვერცხლეული ამას დასჭირდაო. კაი ვერცხლი იყო, მთვარესავით ანათებდა.

ჰიპერბოლიზებულია **შიშშილის გრძნობა:** ლამის აეს წაღებიც შემიჭამოს.

ჰიპერბოლის საშუალებით მწერალი პერსონაჟებისადმი სუბიექტურ, პირად დამოკიდებულებას გადმოგვცემს.

IV.5. ლიტოტესის სტილისტიკური ფუნქციები

ჰიპერბოლის საწინააღმდეგოდ, ლიტოტესის უმთავრესი ფუნქცია მანკიერების წარმოჩენა, დამცირება, გაქილიკებაა. აკა მორჩილაძე მეტწილად აკრიტიკებს მედიდურ მწერლებს (**ორშაურა კალმისკაცები**), ამორალური ქცევის ქალებს (**ორშაურა მეძავეები**), უღირს ჩინოვნიკებს (**ქაღალდის ჭიები**) ამზეურებს მათს ცუდ ქმედებებს და თვისებებს.

საკუთარი თავმდაბლობაც ლიტოტესითაა გადმოცემული: „გაქრები მადათოვზე“ მთავრდება აღმოსავლური ბოდიშით, სადაც ავტორი თავის თავს ბაღდადური ქოშების მტვერს უწოდებს.

ვიწრო სახლი საქათმესავით სახლია, ყორღანოვის სიმაღლე კი არშინი და სამი ვერშოკია.

IV.6. პერიფრაზის სტილისტიკური ფუნქციები

საინტერესოა ტრილოგია „მადათოვისეული“ პერიფრაზებიც, საგნის ან მოვლენის ხატოვანი დახასიათება“ (Ефимов, 1969); ანუ „სხვაგვარად თქმის საშუალება“ (Гальперин, 1958).

ტივი წყლის ციციანთელაა, სასმელი -იაფი ხალხის იაფი ბანგი, უსაქმური ადამიანი- საბძლის ლოთი, დაბნეულობა გენიოსთა სულის ხითხითია. არატრადიციული ორიენტაციის ხალხს, რომლებიც ხაფოს გასვენებაზე შეკრებილიყვნენ, მწერალი მეკურტუმე ნახირს უწოდებს.

ამრიგად, ტრილოგიაში პერიფრაზით გადმოცემულია ადამიანის თვისებები, ცხოვრების წესი.

IV.7. პაროდის სტილისტიკური ფუნქციები

ტრადიციული ლიტერატურისაგან განსხვავებით, პოსტმოდერნიზმში პაროდია ახალი ფუნქციით აღიჭურვება. ეს ართობს და ახალისებს მკითხველს.

აკა მორჩილაძე წერს: „... სიცილი, გამორჩევით კი მწარე, დიდად უწყობს ხელს ადამიანის გადარჩენას (იმნაიშვილი, 2010).

დაცინვა ჩანს ტრილოგიის დასაწყისშივე: კინტო იყო ისე ალაღად მწუხარი...**ღმერთმა ყველას აშოროსო.**

საინტერესოა ფირანას დახასიათება: **გაბუმბლული ურჩხული ნაგაზის შვილი ფირანა, წითელ, სემაფორსავით გამონათებულ თვალებით.**

ან კიდევ: **გაბუმბლული, თვალებწითელი ურუმული ნაგაზი და კაპიტნათ დაბერებული უბედური თავადიშვილი.**

მწერალი დასცინის ხაფოს და ფინდლა ფირუზას გარეგნობას: **ერთი ცხენის დალაღს ჰგავდა, მეორე – ღორისას.**

ხაფოს წვერი მურით მოხატულ უცხო ანბანის ნაწერსა ჰგავდა.

ავტორი სიმდიდრის სიყვარულს დასცინის, როცა გვიხატავს პერსონაჟის ბრჭყვიალა ჯინჯილებს, ბრჭყვიალა ფუშფუშებს, ბრჭყვიალა ლამპასებს ლურჯ გალიფეზე.

მწერალი აქილიკებს ფინდლა ფირუზას საქმიანობასაც: სოვდაგრობა ჰგავდა თოკზე მობმულ ბურთულის ტრიალს.

დასცინის რა ფინდლა ფირუზას სკაბრეზულ ლექსიკას, მოიხსენიებს მას ეპითეტებით: დაიკარგა ფირუზას რვეული სკაბრეზიისა, რაც იყო განუმეორებელი და ნატიფი.

უსუფთაობის პაროდირებაა: თმა ისე გასქელებოდა, თითქო თავის დღეში არც წყალი მოჰხვედრიაო და არც სავარცხელი.

ამორალიზმის პაროდირებაა შემდეგი: ქალს საპოშკებზეც ეტყობოდა, კარგად მოიხმარდა საზოგადო საქმესთან პირადი ჭიდილისას. ბორდელი „ოჯახური ყურეა, „ტურფა მხარეა“.

აკა მორჩილაძე აკრიტიკებს და დასცინის სამღვდელო პირებსა და უმეცარ მწერლებსაც: თავისსავე ანაფორაში გახლდათ საძებარი; ვინმე ბწკარს დასწერს, უთუოდ სახელმწიფოს უნდა გაჰკრას ხელი; ის იყო იაფ წიგნების განთქმული ავტორი, მისი წიგნები ალაგ-ლაგ სჩანდა. ემილ ზოლას პროზას ტალახიანს უწოდებს.

საინტერესოა თვითთრონიაც: მე იშმაილს მეძახიან. ვწერ და ვწერ ერთგვარი ღირსების წიგნაკებს, რომლებსაც ბაზრის მოედანზეც კი ყიდიან მარწყვის და კვახის ნოქრები; მე იმ წიგნაკებსა ვწერ, რომლის შინაარსსაც ტაქსის მძღოლებს უყვება ხოლმე მთვრალი კაცი.

ავტორი, რომელიც ამავე დროს პერსონაჟია, აკრიტიკებს თავისი ცხოვრების წესსაც: ის ჩვენი ძველი დივანი ისეთივე უბერებელია, როგორც გული პოეტისა. მივეგდები ზედა, როგორც ძველი რომაელი ვინმე ლუკულუსი... რომელზედაც მძინარეს ცხვირ-პირი მიმიდვია.

შევისწორებ ბორსალინოს შლაპას ამ გასიებულ თავზე...

პაროდირების მიზანია მწერლის, როგორც თანავტორისა და პერსონაჟის, დამოკიდებულების გამოხატვა მანკიერი მოვლენებისადმი: ამორალურობის,

ვერცხლისმოყვარეობის, სიზარმაცის, უსუფთაობის და ა.შ. პაროდირება. რაოდენობრივი კვლევით გამოვლინდა, რომ ტრილოგიის მხატვრულ სტილს სწორედ პაროდია ქმნის. ავტორი ხშირად იყენებს შედარებას, ეპითეტს, შემდეგ მოდის ლიტოტესი, მეტაფორა, ჰიპერბოლა და პერიფრაზი.

დასკვნები

„მადათოვის“ ციკლის მოთხრობები ქმნის ერთ მთლიან პერფორმატივს. ნაწარმოებში „გადაფრენა მადათოვზე და უკან“ გადმოცემულია XIX საუკუნის თბილისის დეტექტივები. „გაქრები მადათოვზე“ XX საუკუნის დასაწყისში კუნძულ „მადათოვის“ გაქრობას გადმოგვცემს, რითაც ტრილოგიის იდეა გაცხადებული. მესამე წიგნის – „ვეშაპი მადათოვზე“ ფინალში მკითხველი აცნობიერებს, რომ მწერლის მიერ შექმნილი რეალობა ვირტუალურია. ძველი და ახალი თბილისის ენობრივი, კულტურული თუ სოციალური ტენდენციების ახლებური გადაკითხვით მწერალმა სრულიად ახალი რეალობა მოგვცა და სულიერი დეგრადირების გზაზე მყოფი ქვეყანა დაგვიხატა.

ტრილოგიაში ჩანს ზოგადად ქართული პოსტმოდერნისტული დისკურსის თავისებურებანიც, აკა მორჩილადის ნარატივის სპეციფიკაც და მწერლის, როგორც ფილოლოგის, დამოკიდებულებაც ცალკეული ენობრივი მოვლენისადმი. ერთმანეთის გვერდიგვერდ გვხვდება სალიტერატურო, ძველი და ახალი, ასევე დიალექტური და სასაუბრო სტილის ფორმები. ფორმათა სიჭრელე თავისთავად ეხება სხვადასხვა თუ ერთი და იმავე პერსონაჟის, ასევე ავტორის მეტყველებასაც. ხშირია შემთხვევა, რომელი ეპოქის და რომელი სოციალური წრის პერსონაჟზეც წერს ავტორი, იმგვარ ფორმებს იყენებს. ვერც იმას ვიტყვით, რომ ეს წესი უგამონაკლისოა. ხშირად ავტორი ერთსა და იმავე წინადადებაში ან ახლო კონტექსტში იყენებს ნაირგვარ ფორმებს. ორმაგი კოდირებით აკა მორჩილამე ფაქტობრივად ენობრივ კარნავალს გვთავაზობს.

ტრილოგიის ფონეტიკურ თავისებურებებს განსაზღვრავს ცოცხალი მეტყველება, სადაც ჩანს უცხოურ ენათა გავლენაც. მორფოლოგიურ თავისებურებებსაც სასაუბრო სტილის დომინანტობა განსაზღვრავს, იშვიათად გვაქვს არქაიზაციის ტენდენცია,

იშვიათად გვხვდება ავტორისეული ინდივიდუალიზმის ნიმუშებიც. სინტაქსურ თავისებურებებში მეტად ჩანს არქაული ფორმები.

„მადათოვის“ ციკლის მოთხრობებში ჩანს სამეტყველო კოდების (ქართული და რუსული ძირითადად, ქართული და გერმანული, ქართული და ინგლისური კი – იშვიათად) ცვლა. დომინანტი ქართული ენობრივი კოდია, მაგრამ ხშირია მასში რუსული ენის სამეტყველო კოდების შერევა, გაუცნობიერებელი გადართვა. ავტორის მიზანია თბილისური მეტყველების სიჭრელის ჩვენება.

„მადათოვის“ დისკურსს საფუძვლად ედება ქალაქური მეტყველება, რომელშიც უხვადაა არანორმატიული ლექსიკა: პროცენტულად ყველაზე მეტი წილი უკავია ბარბარიზმს, შემდეგ მოდის ჟარგონი, სკაბრეზი, დისფემიზმი, ნაკლებად გამოიყენება ლექსიკური დიალექტიზმი და არქაიზმი.

ბარბარიზმთაგან გამოკვეთილია რუსიციზმების სიჭარბე. გვხვდება აღმოსავლურ ენათაგან ზეპირი გზით შემოსული სხვა სიტყვებიც. ბარბარიზმები გამოიყენება როგორც პერსონაჟის, ისე ავტორის მეტყველებაში.

ხშირად გვხვდება ქართული, შედარებით ნაკლებად თურქული, საკმაოდ ხშირად კი რუსული ან რუსულის გზით შემოჭრილი ჟარგონები. ეს გვიჩვენებს რუსული ჟარგონის გავრცელებულობასა და ლექსიკის გაღარიბებას. ჟარგონებით ავტორიც მეტყველებს.

„მადათოვის“ ციკლის მოთხრობების დისკურსში საგანგებო ადგილი უჭირავს ფრაზეოლოგიზმებს. როგორც პოსტმოდერნისტი მწერალი, მიმართავს მათს მოდიფიკაციასაც: **საქმეში ცხვირის გაყოფა** (შდრ: თავის გაყოფა); **ჯიბეში ყვავი ჰყავს** (შდრ: თავი ჰყავს); **თვალის გდება** (შდრ: ყურის გდება); **კაი ტურას დაიჭერ** (შდრ: კაი ჩიტს დაიჭერ). საინტერესოა, რომ კომპონენტის შეცვლას ემატება ჰიპერბოლიზაციაც: **ბატინკების ჭვინტებზე დაკიდება** (ფეხზე დაკიდება).

ამ მოთხრობების პოპულარულობა ძირითადად შეპირობებულია ლექსიკური თავისებურებებითა და ფუნქციურ სტილთა/ჟანრთა ეკლექტიზმით. აკა მორჩილამე, მართალია, ეყრდნობა სასაუბრო სტილს, მაგრამ მუდმივად თამაშობს სტილებით. ეს ხელოვნური კი არაა, პირიქით, დამაჯერებლობის ეფექტის მიღწევას, პერსონაჟთა ტიპიზაციას, შავზნელი ეპოქის სრულყოფილად დახასიათებას ემსახურება.

ტაბუდადებულ თემებზე საწერად ეს ავტორის მიერ შერჩეული საუკეთესო სტრატეგიაა.

მეტად საინტერესოა მწერლის პაროდული დამოკიდებულება საკუთარი თავისა და პერსონაჟების მიმართ. აკა მორჩილადე დასცინის სამღვდლო პირებსა და უმეცარ მწერლებს, გმობს ამორალიზმს.

სოციოკულტურულმა გარემომ განაპირობა ის, რომ ტრილოგია „მადათოვში“ ვულგარიზაცია ჭარბობს ესთეტიზმს, პაროდია – იუმორს.

აკა მორჩილადე რიტორიკული ფიგურების გამოყენებით ააშკარავებს გარეგნულ თუ შინაგან თვისებებს, ადამიანურ ნაკლოვანებებსა და მსოფლმხედველობას.

რიტორიკულ ფიგურათაგან „მადათოვის“ ციკლის მოთხრობების სტილს ქმნის შედარებანი, რომლებიც ძირითადად საგნის გარეგნული და შინაგანი ნიშნების აღწერას, მოქმედების, მოძრაობის დახასიათებას ემსახურება.

მეტაფორულადაა დახასიათებული პერსონაჟთა გარეგნული თვისებები, ასაკი, შიმშილი, ინტიმური ურთიერთობა, მანკიერებანი, ადამიანის განცდები, ევოლუცია და ა.შ.

ამრიგად, აკა მორჩილადის „მადათოვის“ ციკლის მოთხრობების დისკურსი არამარტო ენობრივი, არამედ ფართო სოციოკულტურული ფენომენია. ტრილოგიაში შემავალი მოთხრობების ენობრივი, ლექსიკური და მხატვრული თავისებურებანი მთლიანად დისკურსულად არის მოტივირებული და უკავშირდება ავტორის პრაგმატიკულ ინტენციას.

ტრილოგია „მადათოვის“ შესწავლა საინტერესოა არამარტო ლინგვისტიკისა და სტილისტიკის, არამედ პრაგმატიკის, ფსიქო- და სოციოლინგვისტიკის თვალსაზრისით. იგი კარგ საფუძველს ქმნის გენდერული კვლევებისთვისაც.

გამოყენებული ლიტერატურა და წყაროები

ავალიანი ლ., „გამოთხოვება ძველ თბილისთან ძრწოლა ახალი თბილისის წინაშე“, ჟურნალი „ლიტერატურული ძიებანი“, №22, თბილისი. 2002;

ამფიბიადი დ., „დიალექტის საკითხი და თანამედროვე ქართული ლიტერატურის უახლესი თარგმანები“, ინტერნეტგაზეთი „maststavlebeli.ge“, 23. 05. 2018;

<http://mastsavlebeli.ge/?p=18083>

ანდრონიკაშვილი მ., „არაბული სიტყვების სპარსული გზით შემოსვლის შესახებ ქართულში“, თსუ-ს შრომები, ტ.105, თბილისი. 1965;

არაბული ა., „ქართული მეტყველების კულტურა“, გამომცემლობა „უნივერსალი“, თბილისი. 2008;

არისტოტელე, „რიტორიკა“, ძველბერძნულიდან თარგმნა, შესავალი წერილი, შენიშვნები და საძიებელი დაურთო თამარ კუკავამ. რედაქტორი აკაკი ურუშაძე, თბილისი. 1981;

გამყრელიძე თ., კიკნაძე ზ., შადური ი., შენგელაია ნ., „თეორიული ენათმეცნიერების კურსი“, თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, თბილისი. 2008;

გვენცაძე ალ., „ზოგადი სტილისტიკის საფუძვლები“, თბილისი. 1974;

გრიშაშვილი ი., „ქალაქური ლექსიკონი“, გამოსაცემად მოამზადა რუსუდან კუსრაშვილმა, გამომცემლობა „სამშობლო“, თბილისი. 1997;

გოგოლაშვილი ნ., შარაშენიძე ნ., ცოცანიძე გ., ჭუმბურიძე ნ., „თანამედროვე ქართული ენის მორფოლოგია II. დიალექტები“, თბილისი. 2016;

გოგოლაშვილი ნ., „მალედიქტოლოგიური დისკურსის ლექსიკოგრაფიული პრობლემა“, სიმპოზიუმის მასალები, გამომცემლობა „ბათუმის უნივერსიტეტი“, ბათუმი. 2012. <http://www.ice.ge/new/batumi/Batumi-2012.pdf>

დობტურიშვილი მ., „კულტურული პარადიგმები და დისკურსის ტიპოლოგია“, გამომცემლობა „ენა და კულტურა“, ფილოლოგიური სერია 1, თბილისი. 2004;

ზანდუკელი მ., „ილია ჭავჭავაძის მხატვრული ოსტატობა“, თბილისი. 1960;

თანამედროვე ქართული სალიტერატურო ენის ნორმები, პირველი კრებული, გამომცემლობა „მეცნიერება“, თბილისი. 1986;

თანდაშვილი მ., „ენის დიგიტალური დოკუმენტირება (შესავალი დოკულინგვისტიკაში)“, ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, ბათუმი. 2016;

თევდორაძე ნ., „ტექსტის ლინგვისტიკა“, თბილისი. 2011;

იმნაიშვილი ა., „XX საუკუნის 90-იანი წლების პოსტსაბჭოთა თაობის ქართული

პროზის პოსტმოდერნისტული ტენდენციები“, ჟურნალი „სემიოტიკა“. № 7, თბილისი. 2010; <https://semioticsjournal.wordpress.com/2010/09/15/>

იმნაიშვილი ა., „შეხვედრა აკა მორჩილაძესთან“, გაზეთი „კალმასობა“ №1, თბილისი. 2001;

იმნაიშვილი ივ., იმნაიშვილი ვ., „ზმნა ძველ ქართულში“, მაინის ფრანკფურტი. 1996;

კუხალაშვილი მ., ლომთაძე თ., მიქაძე მ., რუსაძე ი., ქაცარავა მ., ფხაკაძე ნ., „თანამედროვე ქართული ენა (პრაქტიკული სტილისტიკა)“, ქუთაისი. 2010;

კაჭკაჭიშვილი-ბერიძე მ., „დიალექტი და თანამედროვე ენა“, 37-ე დიალექტოლოგიური სამეცნიერო სესიის მასალები, თბილისი. 2016;

კვარაცხელია გ., „ქართული ენის ფუნქციური სტილისტიკა“, თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, თბილისი. 1990;

ლადარია ნ., „სოციოლინგვისტიკა“, გამომცემლობა „მეცნიერება“, თბილისი. 2002;

<http://kartvelologybooks.tsu.ge/uploads/book/sociolingvistika.pdf>

„ლიტერატურის თეორიის საფუძვლები“, მეოთხე შევსებული და გადამუშავებული გამოცემა, თსუ-ს გამომცემლობა, თბილისი. 1995;

ლომთაძე თ., „თანამედროვე ქართული სოციოლექტები“, თბილისი. 2010;

ლომიძე გ., „პოსტსაბჭოთა ქართული ლიტერატურა კულტურული გლობალიზაციის პირისპირ“, წიგნში: ქართული ლიტერატურა მსოფლიო ლიტერატურულ რუკაზე, თბილისი. 2016;

მირცხულავა ლ., „XX საუკუნის 80-იანი წლების წლების ქართული პოსტმოდერნისტული პროზის თავისებურებანი“, ჟურნალი „კულტურათმშორისი კომუნიკაციები“ №10, თბილისი. 2009;

მორჩილაძე ა., „მადათოვი“, ტრილოგია, ბაკურ სულაკაურის გამომცემლობა, თბილისი. 2011;

მშვენიერაძე თ., „დიალოგიზმი, პოლიფონია და ინტერტექსტუალურობა პოლიტიკურ დისკურსში“, დისერტაცია, თბილისი. 2014;

ომიაძე ს., „ქართული დისკურსის ლინგვოკულტურულ შემადგენელთა სტრუქტურა, სემანტიკა და ფუნქციონირება“, დისერტაცია, თბილისი. 2006

<http://www.nplg.gov.ge/dlibrary/collect/0002/000336/Omiadze%20S.pdf>

ორბელიანი ს.ს., ლექსიკონი ქართული, მოამზადა ილია აბულაძემ [რედ.: ელ. მეტრეველი, ც. ქურციკიძე]; სმა, ხელნაწერთა ინსტიტუტი. გამომცემლობა „მერანი“, თბილისი. 1991.

ჟღენტი ს., „ქართული ენის ფონეტიკა“, სტალინის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, თბილისი. 1956;

რამიშვილი დ. „მეტყველების განსხვავებულ სახეთა ფსიქოლოგიური ბუნებისათვის“, სმა გამომცემლობა, თბილისი. 1963;

სახოკია თ., „ხატოვანი სიტყვა-თქმანი“, გამომცემლობა „მერანი“, თბილისი. 1979;

სვანი მ., „მედიადისკურსის კონტრასტული ანალიზი (ბრიტანული და ქართული პრესის ახალი ამბების მიხედვით)“, დისერტაცია, საქართველოს უნივერსიტეტი, თბილისი. 2017;

სვანიძე ნ., „პოსტკოლონიური პერიოდის ქართულ-რუსული ურთიერთობები ქართულ მხატვრულ და პუბლიცისტურ პროზაში“, სადისერტაციო ნაშრომი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი თბილისი. 2017;

ფონიავა ნ., „გულთან დაკავშირებული ფრაზეოლოგიზმები და იდიომატური გამოთქმები მეგრულ-ლაზურში“, XXXI რესპუბლიკური დიალექტოლოგიური სამეცნიერო სესიის მასალები (ეძღვნება ვაჟა-ფშაველას დაბადებიდან 150 წლისთავს), თბილისი. 2011;

ქურდაძე რ., „ზოგი სიტყვის წარმომავლობისათვის ქართულ ჟარგონში“, „წახნაგი“, ფილოლოგიურ კვლევათა კრებული, თბილისი. 2009;

ქურდაძე რ., „თანამედროვე ქართული ენის სოციალურ-კულტურული ასპექტები“, თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, თბილისი. 2012;

https://www.tsu.ge/data/file_db/faculty_humanities/ramaz%20kurdadze%20tanamedrove.pdf

დლონტი ალ., „ქართულ კილო-თქმათა სიტყვის კონა“, გამომცემლობა „განათლება“, თბილისი. 1974;

შალამბერიძე გ., „ქართული მართლწერა“, გამომცემლობა „განათლება“, თბილისი. 1984;

შანიძე ა., „ქართული ენის გრამატიკის საფუძვლები“, ტომი III, თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, თბილისი. 1980;

შენგელია ე., „სამოსლის აღმნიშვნელი ლექსიკის ერთი ჯგუფი მეგრულ იდიომატურ გამოთქმებში“, XXXIII რესპუბლიკური დიალექტოლოგიური სამეცნიერო სესიის მასალები, თსუ-ს გამომცემლობის სტამბა, თბილისი. 2013;

შენგელია ვ., „გერიმ გემახვენჯი“, XXXIII რესპუბლიკური დიალექტოლოგიური სამეცნიერო სესიის მასალები, თსუ-ს გამომცემლობის სტამბა, თბილისი. 2013;

ჩიქობავა არნ., „ჭანურ-მეგრულ-ქართული შედარებითი ლექსიკონი“, თბილისი. 1938;

ცეცხლაძე ნ., „ფრაზეოლოგიზმთა კვლევის ასპექტები“, გამომცემლობა „ივერიონი“, თბილისი. 2018;

ცეცხლაძე ნ., „გულ' კომპონენტის ფრაზეოლოგიზმები ქართულში“, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რეგიონული სამეცნიერო ცენტრი, შრომები II. საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის სტამბა, თბილისი. 2017; <http://science.org.ge/newsite/ajara/ajara-works-2.pdf>

ცეცხლაძე ნ., „ინდივიდუალურ-საავტორო ფრაზეოლოგიზმები მხატვრულ დისკურსში“, II საერთაშორისო ქართველოლოგიური კონგრესის მასალები, სტამბა, თბილისი. 2018;

ცეცხლაძე ნ., ხახუტაიშვილი მ., „სტილისტიკა“, გამომცემლობა „ივერიონი“, თბილისი. 2014;

ცეცხლაძე თ., „ფუნქციურ-ენობრივ სტილთა და ჟანრთა ეკლექტიზმი აკა მორჩილასის რომანში გაქრები მადათოვზე“, სამეცნიერო რეფერირებადი ჟურნალი „ენა და კულტურა“, №23, ქუთაისი. 2020;

ჭილაია ა., ჭილაია რ., „ლიტერატურათმცოდნეობის ცნებები“, თბილისი. 1984;

ჯორბენაძე ბ., „ენა და კულტურა“, გამომცემლობა „ქართული ენა“, თბილისი. 1997;

ჯორბენაძე ბ., „ქართული დიალექტოლოგია“, გამომცემლობა „მეცნიერება“, თბილისი. 1989.

გამოყენებული ლიტერატურა ინგლისურ ენაზე

Fairclough N., The Discourse of New Labour: critical discourse analysis. In: Wetherall, M., Taylor, S., Yates, S. (eds.) Discourse as data. A guide for analysis. Sage/Open University. pp. 229-266. London. 2001;

Mann, W. and Thompson S., Rhetorical structure theory: Toward a functional theory of text organization. 1988.

გამოყენებული ლიტერატურა გერმანულ ენაზე

Busse D. Teubert W. Linguistische Diskursanalyse: neue Perspektiven. Springer. 2013.

გამოყენებული ლიტერატურა ფრანგულ ენაზე:

Baylon, C., Sociolinguistique, société, langue et discours. Paris, Nathan. 1996;

Benveniste E., Problème de linguistique générale. 1. Editions Gallimard. Paris. 1966;

Mainueneau D., Les termes clés de l'analyse du discours. Paris, Seuil. 1996;

Todorov T., Bakhtine M.. Le principe dialogique, suivi de Ecrits du Cercle de Bakhtine. Paris. 1981.

გამოყენებული ლიტერატურა რუსულ ენაზე:

Арутюнова Н.Д., Язык и мир человека, Москва. 1999;

Античные теории языка и стиля, Москва. 1936;

Баранов Х. К., Арабско-русский словарь, Москва. 1989;

Бенвенист Э., Общая лингвистика, Москва. 1974;

Валеева Н.Г., Билингвизм и интерференция при опосредованной коммуникации, Вестник РУДН, серия Вопросы образования: языки и специальность, № 5 Москва. 2008;

Гальперин И. Р., Очерки по стилистике английского языка, Москва. 1958;

Дейк Ван Т.А. Язык. Познание. Коммуникация, Москва. 1989;

Джеймисон А., http://www.ruthenia.ru/logos/number/2000_4/10.htm;

Ефимов А. И., Стилистика русского языка, Москва. 1969;

Караулов Ю., Русский язык и языковая личность, Publisher house Наука, 1987;

https://books.google.com/books/about/Русский_язык_и_языков.html

Кибрик А.А., Анализ дискурса в когнитивной перспективе, Москва. 2003;

Мещеряков В. П., Козлов А. С., Кубарева Н. П., Сербул М. Н., Основы Литературоведения. Под общей редакцией В. П. Мещерякова. Учебник для вузов Москва. 2003;

Палиевский П., Внутренняя структура образа, в кн. Теория литературы II., Москва. 1962;

Уланова С.Б., От грамматической семантики к грамматике дискурса, Вестник РУДН, серия: Лингвистика, Москва. 2017; <https://cyberleninka.ru/article/n/ot-grammaticheskoy-semantiki-k-grammatike-diskursa>

Шейгал Е.И., Семиотика политического дискурса, Москва. 2004.

ლექსიკონები

აბულაძე ი., „ძველი ქართული ენის ლექსიკონი“, გამომცემლობა „მეცნიერება“, თბილისი. 1973;

ბრეგაძე ლ., „ქართული ჟარგონის ლექსიკონი“, ბაკურ სულაკაურის გამომცემლობა, თბილისი. 2005; <http://indigo.com.ge/articles/people/levan-bregaze>

ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონი, ენის მოდელირების ასოციაცია, <http://ena.ge/explanatory-online>

დიდი ქართული დიალექტური ბაზა და ქართული დიალექტების ელექტრონული ატლასი (corpora.co); <http://corpora.co/#/corpus>

უნივერსალური ენციკლოპედიური ლექსიკონი 3 ტომად, შეადგინა ალექსანდრე ელერდაშვილმა. I-ლი გამოცემა, გამომცემლობა ფანტაზია. თბილისი. 2006;

უცხო სიტყვათა ლექსიკონი

<http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=term&d=3&t=19540>

ჭაბაშვილი მ., „უცხო სიტყვათა ლექსიკონი“, გამომცემლობა „განათლება“, თბილისი. 1989; <http://online.fliphtml5.com/ddey/pbco/#p=552>

ჯავახური ლექსიკონი, გიორგი ზედგინიძე, რედ. ვლადიმერ ზედგინიძე, გამომცემლობა „საუნჯე“, თბილისი. 2014;

ენის მოდელირების ასოციაცია, განმარტებითი ლექსიკონი <http://ena.ge/explanatory-online>

ინტერნეტრესურსები

ბერეკაშვილი თ. (აგვისტო, 2010). „პოსტმოდერნიზმი და მასობრივი კულტურა“.

მოძიებულია 26 აგვისტო, 2018, <https://semioticsjournal.wordpress.com/2010/08/13/>

ზურდული ი. „პოსტმოდერნიზმის ზოგადკულტურული პარადიგმა პატრიკ

ზიუსკინდის ნარატივში“, 2007 [http://www.nplg.gov.ge/gsd/cgi-bin/library.exe?e=d-](http://www.nplg.gov.ge/gsd/cgi-bin/library.exe?e=d-00000-00---off-0civil2--00-1----0-10-0---0---0prompt-10---4-----0-11--10-ka-50---20-)

[00000-00---off-0civil2--00-1----0-10-0---0---0prompt-10---4-----0-11--10-ka-50---20-](http://www.nplg.gov.ge/gsd/cgi-bin/library.exe?e=d-00000-00---off-0civil2--00-1----0-10-0---0---0prompt-10---4-----0-11--10-ka-50---20-)

[about---00-3-1-00-0](http://www.nplg.gov.ge/gsd/cgi-bin/library.exe?e=d-00000-00---off-0civil2--00-1----0-10-0---0---0prompt-10---4-----0-11--10-ka-50---20-about---00-3-1-00-0)

<http://old.press.tsu.ge/GEO/mimdinare%20kartuli/interviu%20mcerlebtan/mkitxvelebi/mkit>

[xvelebi/davit%20paichadze/4.html](http://old.press.tsu.ge/GEO/mimdinare%20kartuli/interviu%20mcerlebtan/mkitxvelebi/mkitxvelebi/davit%20paichadze/4.html) (მოძიებულია 24.01.2020)

ბიბლია, პავლე მოციქულის ეპისტოლე ეფესელთა მიმართ;

<http://www.orthodoxy.ge/tserili/gadasatseri/akhali/efeselta>

ლინგვისტიკურ და სემიოტიკურ ტერმინთა ინგლისურ-რუსული ლექსიკონი, 2001.

<http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=term&d=5&t=10082>

მორჩილაძე ა., „ჰემერჰედი, ცოტა რამ პოს შესახებ“, თბილისი. 2009 <http://arilimag.ge>.

(მოძიებულია 20.10.2019);

პაიჭაძე დ., მიმდინარე ქართული ლიტერატურა

<http://old.press.tsu.ge/GEO/mimdinare%20kartuli/interviu%20mcerlebtan/mkitxvelebi/mkit>

[xvelebi/davit%20paichadze/davitindex.html](http://old.press.tsu.ge/GEO/mimdinare%20kartuli/interviu%20mcerlebtan/mkitxvelebi/mkitxvelebi/davit%20paichadze/davitindex.html)

ტრაპაიძე ნ., „ვერაგობა და/თუ სიყვარული (წინასიტყვაობა დათო ზარბაქაძის ესეს

გერმანული გამოცემისთვის)“, თბილისი. 2012.

<https://semioticsjournal.wordpress.com/2012/04/24/>.

ჯავახიშვილი მ., „ენა მწერლის უმთავრესი იარაღია“, არტინფო, 2018 (მოძიებულია

24.01. 2019, [https://artinfo.ge/2018/11/mikheil-javakhishvili-ena-mtserlis-umthavresi-](https://artinfo.ge/2018/11/mikheil-javakhishvili-ena-mtserlis-umthavresi-iaraghia)

[iaraghia](https://artinfo.ge/2018/11/mikheil-javakhishvili-ena-mtserlis-umthavresi-iaraghia).

Хассан И., К. „Концепции постмодернизма“, 2017.

<http://culturolog.ru/content/view/2765/68/>(მოძიებულია 24.01.2019).

Batumi Shota Rustaveli State University
Faculty of Humanities
Department of Georgian Philology

With the Right of Manuscript

Tatia Tsetskhladze

“Peculiarities of the discourse in the cycle of short stories “Madatovi” by Aka Morchiladze”

Field of Study – Linguistics

Abstract

of the dissertation submitted to gain the Academic Degree of Doctor of Philology

Batumi

2021

The research has been carried out at the Department of Georgian Philology, Faculty of Humanities at Batumi Shota Rustaveli State University

Academic Supervisor

Nana Tsetskhladze – Assoc. Professor,
Batumi Shota Rustaveli State university

Reviewers

Mamia Phagava

Professor,
Batumi, Shota Rustaveli State university

Natia Phartenadze

Assoc. Professor
Batumi, Shota Rustaveli State university

Taliko Beridze

Professor, Khichauri, St. Tbel Abuseridze
University

The defense of the dissertation will take place on 03.12.2021 at 13:00 p.m. at the meeting of the Dissertation Board of the Faculty of Humanities at Batumi State University.

Address: 35 Ninoshvili Street, 2nd floor, room: 37

The Dissertation is available at BSU Ilia Chavchavadze library and BSU website (www.bsu.edu.ge)

Secretary of the Dissertation Board

Doctor of Philology, Associate Professor

N. Phartenadze

Introduction

The word “discourse” (L. Discursus, “running to and from, talking, conversation; Fr. Discours - speech) is a polysemantic term, that was started by a French linguist Emile Benveniste. Under this term, Benveniste meant “ Speech, distinguished with high level of subjectivity, that is used by a speaker in conditions of intersubjectivity” (Benveniste, 1966).

Discourse is “embodiment of certain discourse practice” (M. Foucault). It is determined by extra linguistic-pragmatic, sociocultural, psychological and other factors. This is a speech that involves interaction of human conscious with his social activity” (Aritunova, 1999). Since discourse is a linguistic and widely social phenomenon, there exist everyday, fiction, journalistic, political, medical etc. discourses.

Until mid-70s of the 20th century text and discourse were used in parallel with each other. T.A Van Dijk’s school of discourse analysis has separated them (Dijk, 1989). Discourse is a functioning of the language in a real time, in oral or written form. Text, on the other hand, is fixed, written material. It belongs to the level of the language, whereas discourse belongs to its usage. The traits differentiating text and discourse are: being informative, cohesion, purposefulness, completeness, prominence (Kibrik, 2003).

Due to the differences between sociocultural group or epoch, polygenism and polyparadigmacy, the specific definition of a discourse and the specific research method do not exist. It is generally studied interdisciplinary. In addition, the variety of functional styles and genres makes the research even more complicated (Dokhturishvili, 2004).

The discourse of postmodernism is quite a complicated linguo-cultural phenomenon. The objective of the paper is to study the characteristics of discourse in the cycle of short stories - “Madatovi”, by the most popular Georgian postmodernist author Aka Morchiladze (Giorgi Akhvlediani).

Actuality of the thesis. The discourse characteristics of the trilogy “Madatovi” (“Flying Over Madatovi” and Back“, “The Vanish on Madatovi” , A Whale on Madatovi”) and its determining factors have not been studied yet.

Objectives of the thesis are: to analyze grammatical, lexical, stylistic and fictional characteristics of the discourse; research the factors that determine the discourse of the bestseller; to present it, as one, complete social performative, to research what kind of texts are linked in the trilogy, what purpose determines their organization and linguistic or fictional characteristics.

Research methodology: The method used for the research is discourse analysis, that involves linguistic, semiotic, structural, textual, sociocultural and socio-cognitive analysis.

The novelty of the thesis . The linguistic characteristics and the determining factors of the discourse in the collection of stories “Madatovi” have not been studied yet. The research is expected to reveal the cause of its popularity; is this cause the theme, choice of linguistic or artistic techniques or both of them? The study will present the characteristics of Aka Morchiladze’s narrative style, specifics of the trilogy and the peculiarity of the novels included.

The theoretical value of the thesis is the perfection of basic characteristics of postmodernist discourse, analysis of artistic discourse and theoretical roots of author’s idiosyncrasy.

The practical importance of the thesis. The thesis is interesting in respect of discourseography, socio-stylistics, psycho-stylistics and linguo – stylistics. It is expected to add an important part to the knowledge about Georgian postmodernist discourse and highlight the characteristics of narrative language and idiosyncrasy.

The structure of the thesis. In the introduction we present the novelty and actuality of the research topic, determine and clarify the objectives of the thesis, empirical research material and theoretical and practical value.

The first chapter of the thesis presents the genesis of postmodernism and **peculiarities of the postmodernist discourse.**

The second chapter involves the analysis of linguistic characteristics of the trilogy “Madatovi”.

The third chapter is devoted to the lexical and stylistic study of the topic along with pragmatic function and linguo-cultural basics.

The fourth chapter presents the stylistic functions of artistic characteristics.

Conclusion gives the summarizing statements of the research.

Chapter I. The characteristics of postmodernist discourse

I.1. The genesis of postmodernism

Postmodernism has emerged in philosophy, sociology, literary criticism and science of culture since 1946. It is universally culturological phenomenon. The most postmodernist country is Japan. The emergence of postmodernism is associated to the crisis in society (in Georgia, it is the early 90-s of the XX century, April 9th, 1989). There are even assumption, that it existed in the 60-s of the XX century. It is mostly considered, that postmodernism originated during the period of Russian control. Though, Georgian postmodernism is not an entirely European, nor it is a school, naturally grown on Georgian roots (Imnaishvili, 2010).

Literary criticism shows certain prudence towards a research of postmodernism. Accordingly it has never become an object of research for linguistics. Therefore, Aka Morchiladze's works are of great interest.

Discussing one of the novels of the trilogy – “Flying over Madatovi” and back”, it is often said that it is an example of the meta-text and is considered one of the most prominent masterpieces of Georgian literature. According to the form and plot, the novel is innovative and traditional, comical and tragic, old and new, deep and superficial at the same time (Imnaishvili) Other novels of the trilogy are even less studied.

1.2. The characteristics of the postmodernist discourse

The signs of postmodernism are as follows: decanonisation, irony, hybrid nature, carnivalization, deconstruction and generally artistic expressiveness (Khasan, 2017).

a) In postmodernism **discourse is fragmentary**, logical flow of actions is destroyed, fictional entity is not necessary.

b) Parody, irony, pastiche often emerge. The novel “Flying over “Madatovi” and back” is an example of retro realism, or to say in other words, it is a postmodernist irony about postmodernism itself.

c) **Double coding:** overlapping and confluence of two, entirely different, irrelevant linguistic codes (in the deepest meaning), discourse, stylistics. It is a collage, a linguistic carnival, where literary and colloquial styles, dialectic and literary forms coexist. Styles and genres are difficult to differ and identify.

Post-soviet Georgia is double-coded country. Aka Morchiladze is an author, a creator, a historian, a lecturer and a sport commentator. His works are relevant for mass readers and for the elite at the same time (Berekashvili, 2010).

d) **Intertextuality** : Rereading of the other texts. Trilogy is a parody of other author’s texts (I. Grishashvili, Ch. Amirejibi, Hamsun, I. Chavchavadze, etc).

Chapter II. The linguistic characteristics of the trilogy “Madatovi”

II.1. Phonetic characteristics

The following chapter studies phonetic, morphological and syntactical characteristics of the trilogy “Madatovi,” as well as the factors that determine these characteristics: which of two is dominant: the literary style (old or new) or the colloquial style.

a) The letters out of use

In the text of “Madatovi “ we rarely find **ღ**, a falling diphthong: **ღაღ**. Sometimes it evolves into full sound vowel **თხლაშოი (tkhlashoi)**. In translations of the poetry we find **ღ’** with names that end with the vowel **ი**: **ანაბელ ლიი; ანაბელ ლიის (Annabel Li)**, that is uncommon. Author names a virtual city an out of use letter: **ქალაქი ჳ (city ჳ)**.

b) Phonetic characteristics of the trilogy “Madatovi” is determined by colloquial style. We will study its typical phenomenon – **the loss of the sound**, that is frequently used in characters’ speech: **მახჩობელა, მომაბძანეს, უზდელური, აქს, მაქს (makhchobela, momabdzanes, uzdeluri, aks, maks)**. In the novel “A Whale on Madatovi” both kinds of forms can be found: **გძელი//გრძელი, გვაქვს// გვაქს (gdzeli//grdzeli, gvakvs//gvaks)**.

The double coding is often noticed in the author's speech (in one and the same sentence): ამოზდილი// მოზდილი; ახალგაზდა//ახალგაზრდა; რომ// რო (tsamozdili // mozdili; akhlgazda //akhlgazrda; rom // ro).

c) **Insertion of the sound** is found mainly in the characters' speech and sometimes in the author's narrative: დაახლოვებით; უნახავობა, ასაზრდოვებს (daakhlovebit; unakhavoba, asazrdovebs).

d) **Metathesis** in the trilogy "Madatovi" emerges in author's speech. For example: შალვარი (Shalvari). The author uses the forms appropriate to the epoch and the social background of a character being described.

e) **Substitution** is often found in the trilogy: რავთენიმე და რამდენიმე (ravtenime and ramdenime) (in the characters' speech) სავსე და სამსე (savse and samse) (in the author's narrative).

f) **Assimilation.** In the trilogy we often find the forms such as : გაძარცვა and გაცარცვა, ჭიშკარი and ბჭისკარი, შიმშილი and სიმშილი (gadzartsva and gatsartsva; chishkari and bchishkari, shimshili and simshili). The first is found in the author's narrative, whereas its basic form **simshili** - in the character's.

In the author's narrative, there are forms, such as: გასინჯეთ და გაშინჯეთ; რადგან და რათგან (gasinjet and gashinjet; radgan and ratgan).

Cases of vowel assimilation are also frequent in the author's (მეედოთ, გედეეშვენ, წეედოთ (meedot, gedeeshven, tseegot) and in the characters' (მეიარე, მევიდა, გევიგე (meiare, mevida, gevice) narratives.

g) **Dissimilation**

The word პასპორტი (passport) is presented in three forms პასპორტი, პაშპორტი და ბაშპორტი (pasporti, pashporti and bashporti). In the author's narrative we can find the following forms: ხუთშაბათი და ხუთშაფათი; ტფილისი, თფილისი და თბილისი; თეატრი და თიატრი (khutshabati and khutshapati; Tbilisi and tpilisi, teatri and tiatri). ბათომი (Batomi) emerges in author's narrative, while characters' use ბათუმი (Batumi).

Other examples of vowel dissimilation are: ფაეტონი//ფაიტონი; თეატრი//თიატრი (faetoni / faitoni; teatri // tiatri).

h) Devoicing

Oral speech influence on the adverbial case endings is clearly noticed: ადრიანათ, უმიზეზოთ, გემრიელათ, დაუნანებლათ, პირადათ, მშვიდათ... (adrianat, umizezot, gemrielat, daunaneblat, piradat, mshvidat . . .).

The most cases of double coding emerge in the author's narrative. He uses parallel forms in one and the same sentence: ლანდათ and მოთვალთვალედ; მეტად კარგათ; მშფოთვარეთ and ფერად; სწრაფად and პატიოსნათ; მოულოდნელათ სწრაფად; მსმენელად, ურვეულოთ and უცნაურად etc. (landat and motvaltvaled; metad kargat, mshpotvaret and ferad, stsrafad and patiosnat, moulodnelat stsrafad; msmenelad, urveulot and utsnaurad etc).

Devoicing is frequent in characters' speech: ვდეფ, დაგეძეფ... (vdep, dagedzep). . . more rarely ვმოქმედობ, ამბობთ, ვამაყოფ, ეძებს etc. (vmokmedop, ambobt, vamakob, edzebs).

i) The influence of foreign languages on the oral speech

The influence of foreign languages is noticed in the forms such as: ბიბლიოთეკა, გონორარი, ტაკტი, ანტრაქტი, კორექტორი (biblioteka, gonorari, takti, antrakti, korektori) (characters' speech) სიმპატია, ესტეტიკა... (simpatia, estetika) (author's narrative). ქტ კომპლექსი (kt. kompleksi) relatively rare is the case of აქტი, ელექტრონი (akti, elektroni).

Double coding emerges in character's narrative: (ლეოლრაფია//გეოგრაფია, ლუბერნია//გუბერნია; ლიტოგრაფია//ლითოგრაფია; ფსიქოლოგია// ფსიხოლოგია) as well as in the author's: (ეგზარხოსი//ეგზარქოსი, ფსიხიატრი//ფსიქიატრი; გერბიგერი//ჰერბიგერი).

The double coding of some words is evident not only in the author's but also in a character's narrative: ჩემოდანი//ჩემადანი; ოფიცერი// აფიცერი; კოს-ტუმი//კასტუმი; პარიზი// პარიჟი, პროპაგანდა//პრაპაგანდა (chemodani // chemadani, ofitseri // afitseri; kostumi // kastumi; parizi // parizhi, propaganda // prapaganda).

All things considered, it may be concluded that the main determiner of the phonetic characteristic of the trilogy (loss or appearance of the sound, assimilation,

dissimilation, metathesis), is oral communication language. Variety of forms is found in the narratives of one and the same character and even the author.

II. 2. The morphological characteristics

2.1. Names. It is an interesting fact that in the short stories of “Madatovi”, through the author’s narrative, there are examples of unformed nominative and ergative cases of anthroponyms, in order to achieve archaizing: **ჯანზურაბ** ბრწყინავდა (Janzurab was glittering) **ჯანზურაბ** ხუმრობდა (Janzurab was joking), **ჯანზურაბ** გრძნობდა (Janzurab felt), **ჯანზურაბ** მივიდა (Janzurab arrived), **ჯანზურაბ** მზად იყო (Janzurab was ready), **ჯანზურაბ** ჩამოქვეითდა (Janzurab went down), **გრინბერგ** დაჭრილია (Grinberg is wounded), **ჯანზურაბ** ნაგანი მოსძებნა (Janzurab looked for Nagant revolver), **ჯანზურაბ** მოიშორა (Janzurab prevented,) **ჯანზურაბ** ააბრიალა (Janzurab blazed up). In the ergative case anthroponyms are formed: **სთქვა ჯანზურაბმა** (said Janzurab), **ჯანზურაბმა დაინახა** (Janzurab saw).

In the character’s narratives anthroponyms are followed by vocative case endings **ასიავ; ილიკოვ (Asiav, Ilikov)**. One and the same sentence presents the examples of double coding: **ილიკო! ილიკოვ!** (Iliko, Ilikov). The oral communication style is also dominant here and in the previous examples the influence of old Georgian language is vivid.

2.2. A verb

In the trilogy “Madatovi”, through the usage of verb categories, the old and new forms, as well as literary and colloquial styles frequently emerge.

a) The markers of subjective person

In the character’s narrative the double coding of the first subjective person of the verb can be found: **გაუცინე, უთხარი, მოუნდით, დაუძახე, მიუგე...** (gautsine, utkhari, moundit, daudzakhe, miuge).

There are cases of double coding in the **one and the same paragraph** of the author’s narrative: **შევუდექი//გამოუღე (shevudeki // gamovuge)**.

The markers of the second subjective person of the verb : **-ხ, -ჰ, -ს** can be found both in the characters’ and the author’s narratives: **გასძლო, შესწუხდებით, შესძლებ** (gasdzlo, shestsukhdit, shesdzleb).

In the third subjective case of the verb, in plural, the forms characterizing the literary and colloquial, old or new style of speech may be found. For example the suffix -ნენ (nen): დაგიბეჭდავდნენ, წამოიშლებოდნენ, ამბობდნენ...(dagibechedavdnen, tsamoishlebodnen, ambobdnen); suffix -ენ (en): აგიწონიდენ, გადმოგიყრიდენ, დაათრევდენ, წამოდგენ (agitsoniden, gadmogikriden, daatrevden, tsamodgen).

Double coding is used in one and the same sentence: გადასახლდენ... ავიწროებდნენ; გააჩერებდენ... მოაწყობდნენ; დაბრუნებულიყვნენ... დაიდრენ (gadasakhlden . . . avitsroebdnen, gaacherebden . . . moatskobdnen, dabrunebulikvnen . . . daidzren).

a) **The markers of objective person.** In the studied material, the markers of objective person are often extra. This archaic phenomenon is noticed in dialectic forms:

Author's narrative: სჩანდა, სწერს, მოსძებნა, სთქვა, სცნობდა, დასწვა (schanda, stcers, mosdzebna, stkva, stsnobda, dastsva).

Character's narrative: დავსწერო, დავსწერე (davstsero, davstser).

The verb sometimes lacks the markers of the third objective person: ჭირდა; ჭირდება; მოწყურდება; ყავდა (chirda, chirdeba, motskurda, kavda). Here is seen the influence of live communication language. The existence of parallel forms may be explained with dominance of colloquial style, as well as with playing of linguistic forms.

b) **Formation of thematic markers**

The peculiarities of the characters' speech in the trilogy: სძინავს, გძინავს? სძინამთ, დაჰგეშამ, ვსვავ... (sdzinavs, gdzinavs? Sdzdinamt, dahgesham, vsvav). The author's narrative: გახლამთ (gaxhlamt).

Through the trilogy characters' narratives thematic marker -ობ'(ob) is sometimes used instead of the marker -ებ (eb): ვმოქმედობ, აპირობს (vmokmedob, apirobs). In the author's narrative we can find these forms in one and the same sentence: -ებ/-ობ: მოძუნძულ-ლობდა/მოძუნძულებდნენ; მოქმედებდა // მოქმედობდა (-eb/-ob: modzundzulobda / modzundzulebdnen; mokmedebda // mokmedobda).

The author prefers colloquial style in case of verb markers formation as well.

c) **Contact.** Through the formation of medium contact forms in the trilogy, literary forms with -ინ (in) or -ევიწ (evin) suffixes emerge more often. Character's narrative

: მასმენინე, ვაყურებინებ, აკერინებს (masmenine, vakurebineb, akerinebs). The author's narrative: დავადებინე, შევაწყვეტინე, ჩააყრევინებდა (davadebine, shevatskvetine, chaakrevinebda). Live communication style influence is weak : გამომადგმევია, შემოაშვებო (gamomadgmevia, shemoashvebie).

d) **Prefix and its functions.** In the character's narrative we can find dialectic form of prefix: მაიტანე (maitane).

In some cases of the character's and the author' narratives prefix -ად, is simplified: აიშპოთო, აგვიწერეს, აუწერელი, აწერილია, მოაწევს (aishpoto, agvitseres, autsereli, atserilia, moatsevs). Opposite forms are also noticed: აღკრძალვები, განაოცოს (agkrdzalvebi, ganaotsos).

There are cases of prefix replacement: მისთავაზეს, გამოიშვიათდა, გამტანჯეს, გაატკბოს (miszavazes, gamoishviatda, gamtanjes, gaatkbos).

e) **The forms of passive voice.** In the novel "A Whale on "Madatovi" there are some interesting forms of **passive of considering**: მენიშადურები, მესიმპატიურები (menishadurebi, mesimpatiorebi).

Aka Morchiladze often uses the forms of descriptive passive, that do not emerge in the fictional discourse. This fact is determined by the usage of investigation materials and records. There are examples of double coding of these forms: შემჩნეულ იქნენ, მოკლულ იქნა, ილუსტრირებულ იქნა, ნაშოვნი იქნა, გადანახული იქნა (shemchneul iknen, moklul ikna, ilustrirebul ikna, nashovni ikna, gadanaxuli ikna).

f) **Formation I –II supposings**

In the author's and characters' narratives we can find literary examples of I supposing forms of the verbs with thematic markers: განუზრახავს, წაუკითხავს, დაუნახავს, დამიკრავს, წამიკითხავს (ganuzrakhavs, tsaukitkhavs, daunakhavs, damikravs, tsamikitkhavs).

In the live communication the usage of the forms with ია (ia) endings is common practice and it is also evident in the author's narrative: დამინახია, შემოუხედია...(daminakhia, shemoukhedia).

The influence of live communication language is clearly seen through the emergence of **ნარიანი (nariani)** forms in the rows of supposings in the author's and characters' narratives: **ულაპარაკნია, დაგილევნია, უამზნია, გაუკითხნია, ეცემნათ, ეომნა, გაებედნა** (ulaparaknia, dagilevnia, uambnia, gaukitkhnia, etsemnat, eomna, gaebedna).

The examples of double coding may be found in the author's narrative in one and the same sentence: **ემოქმედნა...ემოქმედა; ჰქონიკოთ... ჰქონიკო...ჰქონოდა** (emokmedna . . .emokmeda; hkonikot . . .hkoniko . . .hkonoda).

We can find dialectic forms of the verb linking with **ვე (ve)** complex instead of **ო (o)** marking. The character's narrative: **იყვეთ, ვიყვე, იყვეთ (ikvet, vikve, ikvet)** and on the contrary, in the author's narrative there is **ვა (va)** complex instead of **ო (o)**: **მიირთო, თქოს** (miirto, tkos).

Therefore, through the formation of I-II supposings there are some variations. However, generally the colloquial style has the dominance.

2.3. Adverb, postposition, conjunction, particle

a) An adverb. In the trilogy along with the adverb **წინ (tsin)** emerges its paronymous pair **წინათ (tsinat)** and its other variations: **წინეთ/ წინედ (tsinet / tsined)**.

An adverb of place in the characters' speech is formed in dialectic pattern: **ზეით (zeit)**.

b) A Postposition. In the trilogy "Madatovi" variety of postposition forms is practiced. For instance: **თვის// თვინ; ზე //ზედ, დან//დამ, მდე//მდის//მდინ** (tvis // tvin; ze // zed; dan // gam; mde // mdis // mdin).

Dialectic forms of **მდინ//მდის (mdin // mdis)** can be found in the author's and characters' narratives: **ბაკომდის, დრომდინ, სემინარიამდინ, აკამდინაც** (bakomdis, dromdin, seminariamdin, akamdinats).

In the character's narrative we can find archaic forms, such as: **ბაკანზედ, ხიდზედ, დროზედ, მიხეილზედ** (bakanzed, khidzed, drozed, mikeilzed), as well as the examples of double coding: **სოლოლაკზედ/ტყავებზე** (sololakzed / tkavebze).

c) A Conjunction. The influence of the live communication language on the trilogy "Madatovi" is also evident though the usage of dialectic forms of conjunction. **მარამ,**

მარა, ვინემ etc. (maram, mara, vinem). The conjunction მაგრამ' (magram) emerges in forms of მარამ', მარა (maram, mara).

d) **A Particle.** In the trilogy particle თქო (tko) is often used instead of მეტეის (metki). There are literary forms as well. Character's speech: თქვენ რა შუაში ხართ-თქო (tko); ვიფიქრე ზაკასწნიკია-თქო (tko); დამანებე თავი-თქო (tko); ცოლი შემოვირიგო-მეტეი (metki).

The authors narrative also offers diversity of these forms: გააჩერებს-თქო (tko), ველავ-თქო (tko), უნდა ჩამოხსნა-მეტეი (metki), არ მომწიონ-მეტეი (metki), წადი-მეტეი (metki), დასაშინებლად-მეტეი (metki).

It may be concluded that in the usage of these categories the influence of the colloquial style is evident, however, double coding also emerges .

Therefore, the morphological characteristics of the trilogy “Madatovi” is mainly determined by the colloquial style (unformed stems of the nominative and ergative cases of anthroponyms, usage of markers of the II subjective and III objective persons, I subjective person, thematic markers, simplified adverbials, ნარიანი forms of supposings). All the categories listed serve as certain determiners of the character's social status and the level of education.

The influence of the literary style is seen in the formation of considering contact categories. The forms of passive in the fictional discourse is determined by the eclecticism of styles. Collecting and coexisting of new and old linguistic tendencies along with the dominance of the colloquial style, makes the authors technique original.

II.3. The syntactic characteristics

3.1. Formation of a definer and defined

a) Correspondent definer

Attributive definer is presented with a numeral and an adjective, participle, pronouns. It is generally prepositional: თავის ხრიწიანი ხმით, ძველ თანამდებობაზე, უცნაური ღიმილით, გამაგრებულ წყლისთვის. (tavis khritsiani khmit, dzvel tanamdebobaze, utsnauri gimilit, gamagrilebel tsklistvis).

b) A governed definer

In the trilogy, **postpositional, inverted order** of substantive definer is more frequent than prepositional order. They emerge in the author's narrative: კულტი სისუფთავისა, ტალღები ზღვის, სიტყვები უბედურობისა (kulti sisuftavisa, talgebi zgvis, sitkvebi ubedurobisa).

c) A governed-correspondent definer

Prepositional order: კედლის საათის მოგუდულმა ჟღერამ, თავის წითელი ხის მაგიდა (kedlis saatis mogudulma zhgeram, tavis tsiteli khis magida).

The characters' speech: აკრძალული წიგნების სანიმუშო ბიბლიოტეკა, ხაშმის ღვინის დამწურავ კაცს, იაფ წიგნების განთქმული ავტორი. (akrdzalul tsignebis sanimusho biblioteka, khashmis gvini damtsurav katss, iap tsignebis ganqkmuli avtori).

Postpositional order of a governed-correspondent definer is more frequent in the novels:

მგზავრი ყოველი ცხოვრებისა, ტალახიანი პროზა ემილ ზოლასი, დახვეული სიმები ჭიანურისა; ნდობა პატიოსან სიტყვის; მოწმე იმ საზიზღარ ამბისა (mgzavri kovali tskhovrebisa, talakhiani proza emil zolasi, dakhveuli simebi chanurisa, ndoba patiosan sitkvis, motsme im sazizgar ambisa).

In the author's speech the both forms can be found in one and the same sentence: მუშაკი ვაკის სასაფლაოსი, იქაური საქმის მწარმოებელი; ქცევას მისი გმირებისას; აღმოსავლური საკრავი and ჰანგი ნამტვრევი ანუშირვანთა ხანისა (mushaki vakis sasafloasi, ikauri sakmis mtsarmoebeli, ktsevas misi gmirebisas, agmosavluri sakravi, and hangi namtvrevi anushirvanta khanisa). It is obvious that the author uses the word order techniques for linguistic play.

3.2. A case of definer-defined

In the author's narrative names of profession or title are unformed with proper names, even in a nominative case: კაპიტან საგინოვი; ექიმ ბურმისტროვი, კაპიტან საგინოვმა, მაიორ შტოკვიცმა etc. (kapitan saginovi, ekim burmistrovi, kapitan saginovma, maior shtokvitsma). and in the same passage we see : ექიმი ბურმისტროვი, პროფესორმა სამანიშვილმა, ექიმმა ბურმისტროვმა (ekimi burmistrovi, profesorma samanishvilma, ekimma burmistrovma).

The samples of the complete variety of a definer-defined is mainly present in the author's narrative. The characters' speech uses these forms less often: თხელს წყალში; გრძელს თითებს, მთელს ქალაქს, ერთგვარის გაოცებით, მთელს ღამეს, ჩვენს ლაპარაკს (tkhels tskalshi, grdzels titebs, mtels kalaks, ertgvaris gaotsebit, mtels games, chvens laparak).

The examples of elided type are often found in the trilogy through the author's and the characters' narratives: სულელურ შემთხვევამ, დამნახავ პოლიციამ, აუცილებელ საქმის, ხელუხლებ კიტრის, კავალერიულ ილეთით, ცისფერ ყვავილებით, დავიწყებულ ხმამ, ნატეხ ჭადის, დამბალ ნახერხით, რუსულ გაზეთიდან...(sulelurma shemtkhvevam, damnakhav politciam, autsilebel sakmis, khelukhleb kitris, kavaleriul iletit, tsisfer kvavilebit, davitskebul khmam, natekh chadis, dambal nakherkhit, rusul gazetidan . .).

Transitive and elided types of definer-defined are samples of double coding: ჩემ ცხოვრების სამი ნაბიჯის გამო, შეუკრეჭელი თმით და გაბანდულ წვერით; ჩვეული რიხით მთვრალ ხმით; რაციონალურ სისწორით, გონიერების სრული საღობით (chem tskhovrebis sami nabijis gamo, sheukrecheli tmit da gabandgul tsverit, chveuli rikhit mtvral khmit, racionalur sistisorit, gonierebis sruli sagobit).

Therefore, elided types of definer-defined are more frequent than full types. The main definer of the syntactic characteristics of the trilogy is live communication language. The examples of archaic style are complete types of definer-defined case, postpositional order of the definer.

II.4. Mixture and switch of speech codes

The examples of mixture and switch of the speech codes are of great interest. Aka Morchiladze mentions this case in the scholio: "The entire conversations here passes with mingling of French-German and in Russian. N. Ladaria specially discusses bilingualism and the socio-cultural aspects of mixture // switch of the speech codes, what is the specific situation in which the narrator is in the given moment of time. Sometimes, code switch has other kind of esthetic purpose " (Ladaria, 2002).

Russianisms are adjusted to the nature of Georgian language, a sex is practiced incorrectly : ხლებნი პლოშადის, ერევანსკის პლოშადზე, საბაჩი ვალსისა (khlebni ploshadis, erivanskis ploshadze, sabachi valsisa).

Samples of mixture and switch of Georgian-Russian speech codes are frequent in the trilogy: *ოი, ოი, ოი... ა ჩომ ონ გავარიტ? ჩვეულებრივი თამაშია; ონ ვსიო ატდალ და ის რო ჩადიოდა... მინდა და გიყურებო, დურაკ... ნუ, დურაკ; გასპადინ, ხაროშ, სტოლები დაჭერილია, დღეს კანარეიჩნი ვეჩერი გახლამს; სისხლის ზაპასი; რიადავოი სალდატი უგებს; ჩადგა ჩიტვიორტი აზიატკი პოლკი, მეც იმ პოლკში ვიყავ; პაბეგში ვარ და ძებნაში ვარ; გამოიფხიზლე, ცარ იუდეისკი; ხარაშო, მივალთ ეხლა; გასპადინ, გასპადინ, დოპუსკი დამთავრდა; ტანცები უჟე დაწყებულია; ასე და ასე, სიმალლე...* (426) (oi, oi, oi . . . a chom on gavarit, on vsio atdal, durak, nu durak, gaspadin, kharosh stolebi; kanareichni vecheri, zapasi; riadavoi soldati; chitviorti aziatski polka, pagegshi var – dzebnashi var, tsar iudeiski, kharasho, gaspadin, gaspadin, dopuski; tantsebi uzhe . . .).

In the characters' narratives Russian codes are often followed by Georgian ones, in order to explain and define what was previously said: *ნუ კაკ ტი? როგორ ხარ?; სონ. ცუდი სიზმარი ვნახე; ვსე ნამერა ზანიატი. ყველა სტოლი დაჭერილია; ბოროტ-მოქმედია! ზლადეი!* (nu kak ti? Rogor xar?, son. Tsudi sizmari vnakhe, vse namera zaniati, kvela stoli dacherilia, borotmokmedia, zladei).

The cases of mixture of Georgian-German or Georgian –English codes are comparatively rare: *ეს რა ნახა ჩემმა თვალებმა. დას ისთ; ეზ სუნ ეზ პოსიბალ – თქვა ზოია კასაბროდოვამ* (es ra nakha chemma tvalebma. Das ist; ez sun ez posibal – tkva zoia kasabrodovam).

რა ავანტიულ არის ესა? ნამდვილ ავანტიულში მოვხვდი (ra avntiug aris esa? Namdvil avantiugashi movkhvdi). Aventure (Fr. Aventure) 1. “ Something that was started without perspective, with hope of accidental chance”, 2. “ The adventure that is usually embarrassing” (Chabashvili, 1989).

The mixture and switch of speech codes is evidence of the diversity of speech characteristic for Tbilisi.

Chapter III. The lexical and stylistic characteristics

The proper choice of a word determines the author's style and individuality. In the trilogy, the fusion of old and new, a collage is at the same time innovatory and traditional,

comic and tragic. The author uses these tools for the typification of a character, for the depiction of an epoch or other purposes (the idea of the novel, determination), that conveys the author's artistic individuality and his (as linguist's) attitude towards the linguistic events of the late XIX and early XX centuries.

III.1. 1 The vocabulary of the colloquial style

In the trilogy we can frequently find the words of the colloquial style even in the author's narrative: დილხორი (სურვილი), ოქლაჟი (აყლაყუდა), ქერქეტი, ჩერჩეტი, დილხორი, მოკვარახჩინა, ხვრიპა, თქველევა, მოკვარახჩინება, წანწალი, ბოტება, სუნსული, პრუწუნი, ლაყაფი, მომსპარი, ბებრეკი. (dilkhori (survili) oqlaqi (aklakuda), qerqeti, chercheti, dilkhori, mokvarakhchina, khvripa, tkvlepa, mokvarakhchineba, tsantsali, boteba, sunsuli, prutsuni, lakafi, momspari, bekhreki).

The distinguishing characteristics of the colloquial style is the broadening of the word meaning მაგარი, საშინელი, საოცარი, (magari, sashineli, saocari), that is widely spread linguistic tendency. For example: მაგარი ხელფასი, მაგარი თამაში, მაგარი კაიფი, საშინელი ამბავი, საშინელი ჟილეტი, საშინელი კარი; საშინელი ხახა; საშინელს ზამთარს; საშინელი განცდები; საშინლათ მეწვოდა. (magari khelfasi, magari tamashi, magari kaifi, sashileli ambavi, sashineli zhileti, sashineli kari, sashineli khakha, sashinels zamtars, sashineli gantsdebi, sashinlad metsvoda).

III.2. The stylistic functions of dialectic expressions

Through the usage in the fictional text, the dialectic expressions become more dynamic. The contemporary Georgian literature is practicing the dialectic forms less and less often (Amphibiadi, 2018). B. Jorbenadze indicates, that "This crisis was more vivid in the linguistic style of Tbilisi, since the inner potential of Georgian language dialects was endless" (Jorbenadze, 1997:16).

The lexical dialectic expressions are comparatively rare in the trilogy: რეიზა, ხანობას, ხანობაზე, ხანობამდის, ხანობაში, რახან, იმფერი, სხვაფერი, მოხაზირებული, ღმურძლვა, ქსუტუნებს, ქსუტი, ბუნტყლი, ფინცქვალი, მინაბურება გამა, ჭვინტი, რიოში, ზურზუტი, ღმურთუნი, ფოჩიალი (reiza, khanobas, khanobaze, khanobamdis, khanobashi, rakhan, imferi, skhvaferi, mokhazirebuli, gmurdzlva, qsutunebs, buntkli,

fintskvali, minabureba, gashpa, chvinti, rioshi, zurzuti, gmurtuni, pochiali). These forms are interdialectic and are used both in the author's and the characters' narratives.

III.3. The stylistic functions of the archaisms

In the fictional discourse, archaisms indicate the character's old age and lack of education. In most cases it creates the background of the certain epoch. "All of these help the author make it easy for the reader to perceive the depicted epoch and the events perfectly" (Zandukeli, 1960).

The following archaisms have been identified: შთება, შთენილი, იქმს, თებო, ოროლი, სახუნდარი, ფარსაგი, თებო, ოროლი, მაჯაგანი, ხვასტაგი, წუნწუხო, ნაღვლარჭნი... (shteba, shtenili, ikms, tebo, oroli, sakhudari, farsagi, tebo, oroli, majagani, khvastagi, tsuntsukho, nagvlarchni . . .).

III.4. The stylistic functions of barbarisms

Language, as a social phenomenon, represents contact among nations. Invasion of barbarisms, negative or destructive interference, is "barbarian ravaging" of the language system, however, it also has certain stylistic function.

B.Jorbenadze writes: "From the XVIII century, a certain kind of super dialect has been established –Tbilisian Georgian, fusion of eastern (Arabian, Persian, Turkish, Armenian . . .) vocabulary, phraseology, syntactic constructions and even morphological forms" (Jorbenadze, 1997).

In the trilogy the author thoroughly depicts the Russianisms that invaded the language in the 19th and 20th centuries: მალიარი (მღებავი – a house-painter), ხუდოჟნიკი (მხატვარი -an artist), დვორნიკი (მეეზოვე - an yard-keeper), სტოლი (მაგიდა- a table), პოვარი (მზარეული- a cook), ზაკაზი (შეკვეთა - an order) etc. ჩეთვერი (четверть- quarter) is used as a land measurement unit. In the trilogy it is presented in the following form: ოთხის ჩეთვერი (otkhis chetveri – quarter past three) the given method of time measuring originates from English.

In the short stories of “Madatovi” barbarisms are adjusted to Georgian linguistic categories: they are formed in case, number and takes postpositions: სოქვა პრიკასჩიკმა; სიშიკებმა დაატუსაღეს, მოუტრიალდა პჩელნიკს, დვორნიკს მივანაბურეფ; თუჯის ჩაინიკს...ტავარიშჩები, ეკზამენები, სტრელკები, გარადოვოები, ვსტრეჩები, ბარიშნები, შპიკები, ჩეკისტები, კრასკები, ლინეიკებით...(prikaschikma, sishikebma, pchelniks, dvorniks, chainiks, tavarishchebi, ekzamenebi, strelkebi, garadovoebi, vstrechebi, barishnebi, shpikebi, chekistebi, kraskebi, lineikebit . . .).

There are also evidences of Turkish, Arabic, Persian, etc. barbarisms, that are mostly connected to trade, craft, etc. For example: თულუხჩი, ფინდიხი, დაბაღი, ყონაღი (tulukhchi, findikhi, dabagi, konagi). დოსტი (dosti) refers to a “friend, a close friend” (Grishashvili, 1997). This word emerges in the colloquia styles of Javakheti, Guria and Adjara even today. კარდაში (Kardeş) – is a Turkish word and means “a friend”. იახშიოლ (iakhshiol) in Turkish and Azerbaijanian means “your well-being” and used as an answer to the expression “alaverdi” during the feast.

The author defines a Georgian word with a Russian one: ხიდის უბანში სცხოვრობს მხატვარი, ანუ маляр-ი ხაფო, (an artist or маляр Khpo lives in the neighbourhood) The author refers to the character as an ordinary маляр (a house-painter), instead of художник (an artist).

Usage of Russian and Turkish barbarisms together is of no less interest: მეოლია ყონაღები და ტავარიშჩები (korganebi and tavarishchebi).

The dominance of Russian barbarisms is a certain strategy of the author to depict a real influence of Russian language on this epoch. This strategy creates Aka Morchiladze’s style and writing technique. There are also cases of other words that entered the language from the other languages. Such as English barbarisms: ჰავტაიმი, ინსაიდი, ბუქმარკები, დაუნლოუდები, ბუქმარკი და დაუნლოუდი, ადვერტისმენტი (havtaimi =halftime, insaidi = inside, bukmarkebi = bookmarks, daunloudebi = downloads, advertismenti = advertisement).

Therefore, in the trilogy “Madatovi” by Aka Morchiladze, the barbarisms are used to depict characters or to laugh at them. It is interesting that these forms are practiced even in the author’s narrative.

III.5. The stylistic functions of disfeminism

Disfeminisms take an important part in Aka Morchladze’s discourse, that is determined by the dominance of the colloquial style. They are used to highlight the character’s personality, level of education, a social background or some negative sides.

In the trilogy “Madatovi” the following disfeminisms can be found: **ოხრული, მაწანწალა, ნადირლები, ნაგვობა, მყრალი, ვირიშვილი, უნამუსო, თახსირი, ვირგლა, ძაღლის გაგდებული** etc. (okhruli, matsantsala, nadzirlebi, nagvoba, mkrali, virishvili, unamuso, takhsiri, virgla, dzaglis gagdebuli. etc).

To disfeminise a narrative is the controversial phenomenon to the aesthetics and is an indication to the spiritual degradation of the nation. It demonstrates the author’s attitude towards the characters.

III.6. The stylistic characteristics of slang

The distinguishing trait of the trilogy is the effective use of absentive vocabulary. “vulgarization is the opposition to the aesthetics, that evolved into pandemic in Georgian discourse” (Omiadze, 2006).

Aka Morchiladze often uses slangs in his narrative. In one of his interviews he says: “One of the bliss-outs of writing is the participation of the author as an invisible character”.

In the trilogy we often see Georgian, Russian, Arabic or Turkish slangs: **დერსკი, კაროჩე, პუტანკა, პონტი, გატისკვა** (derski, karoche, putanka, ponti, gatiskva - to wound with a gun, to beat), **გატისკული** (gatiskuli - wounded or injured).

Some Turkish and Arabic slangs are also used: **ჩალიჩი, სიფათი, მაყუთი, კაიფი და ახვარი** (chalichi, sifati, makuti, kaifi and akhvare). Though, Georgian slangs dominate, compared to other languages: **დაბრიდა, დარხევა, ევასება, ჯიგარი, გარეკვა, გაჩითვა** (dabrida, darkheva, evaseba, jigari, garekva, gachitva).

In the trilogy, slangs are mostly used by male characters. Generally, the female characters are comparatively less.

After barbarisms, slangs are the most frequent categories practiced in the trilogy. We often find Georgian barbarisms or slangs invaded from Russian that are found even in the author's narrative. Turkish slangs are comparatively rare.

III.7. Stylistic functions of scabrous style

In the traditional literature, scabrous expression “an unwritten word” with an ellipsis, that was forbidden by the Orthodox Church. It was characteristic for the colloquial communication and its hermetic nature extenuated the embarrassment, however, it invaded the language of mass media, cinematography and literature. The author has often been criticized for the obscenity. Though, according to other opinions, if an author depicts the reality, he has the obligation to present it naturally, without alteration. “ Author's intentions about the reaction of a reader is easy to understand. He doesn't consider he writes in other language” (Trapaidze, 2012 .)

This kind of boldness and solidarity towards a reader can be found even in the bestsellers. With Tamar Sukhishvili, professor Paichadze indicates that “ Aka morchiladze rarely uses non normative vocabulary”. Lali Avaliani considers that popularity of “Madatovi” was determined by its scabrous style, that was presented in one of the main character's, Khapo –artist's, speech about inadmissible topics for Georgian literature, non-traditional orientation, male homosexuality (Avaliani, 2002). We think that the author uses this tool to demonstrate people's attitude towards the non-traditional orientation. The quantitative research has found that scabrous vocabulary comes after barbarism and slang. In spite of the fact, that scabrous style in the trilogy does not have as much dominance as in L.bugadze's, Z.Burchuladze's or others works, the popularity of the trilogy style was determined with it.

The scabrous style is used for the following purposes: indication to the social background, level of education, feelings, emotions of the character etc,

The most characters in the trilogy are males: ნიფხავი; მოფსი, ნაბიჭვრები...(nifkhavi, mopsi, nabichvrebi . . .). This kind of words are found even in the author's narrative: კურტუმო, მეტრაკე... (kurtumo, metrake. . .). The word ბოზი (bitch) is used as a

slang and refers to betrayer. არ გაბოზდა, ნაბოზარი (gabozda, nabozari) მოსამართლეები (bitch judges) ცოლი გყავს ბოზი... (your wife is bitch) . . .

According to the statistical data, we can conclude that among lexical characteristics the author uses archaisms the least often. The dialectisms are rare, however, slangs and scabrous style are the most popular technique for the author to effect a reader.

III . 8. The stylistic functions of phraseology

Phraseologisms are important source for enrichment of the language vocabulary. “Phraseological thesaurus is a cultural thesaurus at the same time and it enriches the language” (Tsetskhladze, 2018). Studying of these forms is interesting in different types of discourses, with different authors, genres or streams” (Karaulov, 1987).

In the trilogy “Madatovi” phraseologisms are often of colloquial style. Many of them are somatic (Tsetskhladze, 2017). The most common from them is the word-concept გული (heart). It is considered that in Georgian language **love, happiness, sorrow, regret, sadness, offence, deep feelings and emotions** are basically connected to a **heart and its functioning**” (Tsetskhladze, 20180).

A.Chikobava indicates “The heart is demonstrated as a center of mental process, source of feelings, determination of mood, perceiver of organic senses. In other words, it has function to replace the brain, heart, stomach and partly peripheral nervous system” (Chikobava, 1938). This is an asymmetry of positive-negative emotions in the language” (Foniava, 2011).

These kind of phraseology is connected to the human’s deepest feelings and emotions, such as: love, sympathy – antipathy, courage, sorrow, compassion, fear, obsession, anger, aspiration: დამწყდა გული, გული დაეწვა, გულს სევდა შემომასწვება, შიში ნუ ჩაგივარდება გულში, გული არ მიგვდიოდა, გულიც მიუწევს, გული არ გაგრილებოდა, გულზე არ ეხატება, ძლიერ ჭიად ჰყავდა გულში, გულს ამოეჭრა, სურვილი დაუვლიდა ბებერ გულ-ღვიძლში, გულის გაცხელება, სიცხის დავლა გულ-გვამში (damtskda guli, guli daetsva, guls sevda shemomatsva, shishi nu chagivardeba gulshi, guli ar migvdioda, gulits miutsevs, guli ar gagrileboda, gulze ar ekhateba, dzlier chiad hkavda gulshi, guls amoechra, survili dauvlida beber gul-gvidzlishi, gulis gatskheleba, sitskhis davla gul-gvamshi).

Antithesis is created with expressions: ანგელოზი გული და გაფუჭებული გული (angel heart and spoiled heart).

A lot of expressions are connected to თვალი (eye) in Georgian language. In the trilogy there are examples of: თვალის დადგმა/დაბჯენა/გაქცევა, თვალის გდება (თვალთვალი, ყურადღება), თვალების გირაოში ქონა (tvalis dadgma/dabjena/gaktseva, tvalis gdeba, tvalebis giraoshi kona).

The author uses the expression ქუსლების წიწკნა (kuslebis tsitskna) with a function of phraseology, gives it the style of metaphor and presents with the meaning of tailing.

Other somatic expressions are: კბილის დასობა, მხრების აჩეჩვა, ენის მიტანა, ორი ყურით დაჭერა, პირში გემოს ვერ გააჩენდა; თავში ჩაინიკის მიღება (ჩარტყმა); ცხვირის წამტვრევა, თავში შეღიტინება ყურში კოდალა ყავს, ჯიბეში ყვავი გყავს, კუჭში მუშტი-კრივია გაჩაღებული.. (kbilis dasoba, mkhrebis achechva, enis mitana, ori kurit dachera, pirshi gemos ver gaachenda, tavshi chainikis migeba (beating), tskhviris tsamtvreva, tavshi shegitineba, kurshi kodala kavs, jibeshi kvavi gkavs, kuchshi mushti-krivia gachagebuli).

The expression ჯიბეში თავგების ყოლა/თამაში (having mice / mice playing in one's pocket) means **poverty** - compared with Lazian expression ჯიბეში თავგი ჰყავს ჩამკვდარი (a dead mouse in one's pocket). ანკესის გადაგდება (drop a hint) means cunning, cheating. იმის ჩიტი არ იყო; ცხვირის ტყაპუჭის გადმოზრუნება (imis chiti ar iko, tskhvris tkapuchis gadmobruneba) care of one's own well-being, ზრუნვაა, ჭირის პურის ჭამა (chiris puris chama) – kelekhi (dining after a funeral).

There are examples of **modified phraseology**: აინუნშიაც არ იყო; გულმა არ მომცა... (ainunshiats ar iko, gulma ar momtsa. . .).

The samples of broadening are: ორი ყურით დაჭერა (ori kurit dachera - orig. kurit dachera) and მწარე ენის მიტანა (mtsare enis mitana).

Aka Morchiladze, being a postmodernist author, changes the main components of already existing Georgian phraseology: ჯიბეში ყვავი ჰყავს (jibeshi kvavi hkavs . comp. თავგი ჰყავს (tagvi hkavs), ტურას დაიჭერს (turas daichers. Comp. ჩიტს დაიჭერს (chits daichers) or he uses contamination : თვალის გდება (თვალის მიდევნება, ყურის გდება -

tvalis gdeba (tvalis midevneba, kuris gdeba). Instead of თავის გაყოფა (tavis gakofa) we have ცხვირის გაყოფა (tskhviris gakofa): საქმეში გამყოფინეს ცხვირი (sakmeshi gamakofines tskhviri).

Besides component change there are the cases of hyperbolism: ბატინკების ჭვინტებზე დაკიდება (ფეხზე დაკიდება). (batinkebis chvintebze dakideba, comp: fekhebze dakideba).

Phraseological expressions: თავში ჩაინიკის მიღება, გულ-გვამში სიცხის დავლა, ყურში კოდალა ჰყავს, მის პირში გემოს ვერ გააჩენდა, შემიღიტინა თავში, თვალები გირაოში გაქ (tavshi chainikis migeba, gul-gvamshi sitskhis davla, kurshi kodala hkavs, mis pirshi gemos ver gaachenda, shemigitina tavshi, tvalebi giraoshi gak) bear certain kind of irony, that is the main characteristic of postmodernist texts.

III. 9. The stylistic functions of proverbs/aphorisms

To express the ideas in a convincing way, the author creates aphorisms and transforms proverbs.

To laugh at the lifestyle of homosexuals, the author creates a new expression: წყალი არის ის, კაცი რომ შექმნა“ (“It is water, that created a man”).

The disrespect of a woman is condemned in the expression: ქალს უნდა მოერიო (A woman should be overpowered).

The vanity of being is depicted in the following expressions: ცხოვრება უარია, – უარი ყველაფერს, რაც ასე გწყურია (The life is refusal, refusal to all your desires”). Life experience is reflected in the expression: ცხოვრება როდია მათემატიკა (Life is not mathematics).

In the trilogy we often find the common expression: სანამ არ მოკვდები, არაფერს გადირსებენ (Nothing is done for you until you die).

The author has created the following aphorisms: პატიმარი, დაჩაგრული იმარჯვებს; (the oppressed prisoner will win), ღამით ყველა კატა შავიაო (All the cats are black at night; სიყვარული ქუდი არ არი, რო დაიკარგოს (Love is not a hat to get lost).

The author's observations on the deterioration of the country development are of great interest: badly arranged human resources policy, the style of our city **is that a cool man stands idle and a worthless one clings to the great deeds.**

Aka Morchiladze explains the function and role of a writer with the following words: ნამდვილი წიგნი უნდა დაწერო. შენს გულში ჩაიხედე, თაღლითობას მისდევ და ნაცარს აყრი თვალებში ბნელ ხალხს. მკითხველი ხო ბნელია (You must write a real book. Look into your heart, you are cheating and deceiving an obscure reader. . . readers are generally obscure).

The proverbs in the trilogy serve as an organic part of the text: ჩათრევას ჩაყოლა სჯობიაო; ერთი მერცხალი გაზაფხულს ვერ მოიყვანს... (It's better to jump by yourself, than to be dragged down, one swallow can't bring the spring).

Some of them are transformed proverbs:- აქლემი ისე არ წაიქცევა... შდრ ქართული ანდაზა: „აქლემი ისე არ დავარდება, ვირის ტვირთი არ აიკიდოსო“. (“aklemi ise ar tsaitseva”... comp. “aklemi is ar davardeba, viris tvirti ar aikidoso).

Therefore, in the trilogy “Madatovi” Aka Morchiladze uses interesting forms of aphorisms, that serve as a certain tool of narrative to depict beliefs, life credo and personal attitudes towards the characters' lifestyle.

III.10. The stylistic eclecticism

Maintaining the limits between styles is a topical issue of the modern stylistics. It was studied while analyzing the author's narrative technique and style. “ The determined usage of linguistic units is connected to the various spheres of human relationships, goals, types and situations of communication, etc. “(Kvaratskhelia, 1990).

The style of a text is determined according to the certain situation, the age, education, knowledge, social status and interest of the addressee. The main stylistic trait of postmodernism is vagueness of boundaries between styles and genres. The first novel of “Madatovi” trilogy, “Flying over Madatovi and back” is the fusion of characteristics of fiction, essay-writing and publicist style. “Vanish on Madatvi” is multi-stylistic. “A Whale on

“Madatovi” gets attention for its playfulness with genres, more rarely with shifts of styles. It involves samples of an official style.

The word “vanish” is connected to the island “Madatovi” that is located on the river Mtkvari, in Tbilisi. It was bought by the general V. Madatovi in the early XX century. The investigation details of a homosexual’s murder, that were found here, bring to light numerous hidden cases. The novel uncovers the sorrow connected to the vanish and it is certain prediction of the fate of our country.

Aka Morchiladze mostly uses the colloquial style, however, he sometimes inserts old records, letter-writings, questioning statements, scholios, indicates the sources. The novel includes two samples of epistolary genre. The letter is followed by a scholio. To depict an old glory of Saginaant surname and history of Isani, the author directly inserts deed charters “taken” from the libraries. In this very detail is archaic literary style realized. There are some samples of essay-writing style. Niko Lortkifanidze came up with the idea of the poets being “lurjchokhosani” (wearing a blue chokha).

“Vanish on Madatovi” ends with a translated poem – Edgar Alan Poe’s “Annabel Lee”. By means of which the author originally presents his main idea.

In the novel “Flying over Madatovi and back” we find Mr. Pedersen’s note-book, where he writes his impressions during his visit to Khapo’s house.

One complete chapter of the novel “Flying over Madatovi and back” “ Evgeni Pataridze, on Thursday evening” is kind of drama, with participation of Ilia Chavchavadze, Olga Guramishvili, Iakob Gogebashili and Niko Khizanishvili.

In Aka Morchiladze’s trilogy “Madatovi” variety of genres and styles and eclecticism as not artificial. It serves as a tool of convincing. With help of which the author depicts the obscure events in Tbilisi of the late IX and early XX centuries.

Chapter IV. The stylistic functions of rhetorical devices

One of the leading strategies in the process of the discourse analysis is the research of rhetorical devices (Mann and Thompson, 1988).

IV.1. The stylistic functions of comparison

It is commonly considered that the process of cognition is comparison. It is inimitable (Palievski, 1962). The main marker of the comparison is the production of a new plot (Ramishvili).

In the stories of “Madatovi”, we find various types of comparisons in the author’s and the characters’ narratives.

For the depiction of outward appearance, the author uses the following comparisons: ნახშირით თვალები (eyes as black as coal), ქალის იმ ნაწილებზე, რომელსაც შევადარებდით ქვესკნელს (the woman’s body parts that may be compared to abyss); ჩინურ ბანქოსავით გაწყობილი (arranged, like the Chinese cards), ბანქოს ქალაღდევით აერიათ (mixed up like cards), მატარებელსავით ჩიქჩიქებდნენ (jog-trot like a train) თავის ქალა ნესვივით შეათამაშოთ ხელში (grab the skull like a needle); გაირუმბება ურცხვი დიაკვანივითა (get drunk like a shameless deacon), დაიტოტა ფლანდრიულ არხებივით (branched like Flanders channels) მარიამობისთვის ციებასავით ჟრჟოლამოგვრილი (trembling like fever for Sent Mariam’s day), ამბავი ფრჩხილის წაჭრასავით ტკივილია (the story is painful like nail cutting).

Comparisons are also used to depict inner traits: health, loyalty, outfit: ფეხზე მიბმულივით დაჰყვებოდა (accompanied like bound to his leg), კენჭით არის (he is like a pebble), ვით კიბომოდებული ავადმყოფი (like a sick of cancer).

The comparisons in the novel “Whale on Madatovi” are of great interest: ის არის კონფორმისტი, დაშაქრული, ჩამბალი... ის არის, როგორც ტორტის მესამე ნაჭერი თხუთმეტ წუთში (he is a conformist, sugared, soaked..., he was like a third piece of cake after fifteen minutes).

In the comparisons the one important trait from numerous ones is transmitted from one object to other: respect (მამა-პაპათა იარაღი - the weapon of ancestors), loyalty (ფეხზე მიბმა - bound to the leg), variability (გული - ადრეული ყვავილი, heart – an early flower), conformism (ტორტის ნაჭერი - piece of cake), action: ჟრჟოლა (მარიამობისთვის ციება - fever of Sent Mariam’s month), distance (სიკვდილი - death), dressing (მონაზონი - monk), stable benefits (ჩინური ბანქო - Chinese cards), bothering of conscience (ცხენის კუდზე გამობმა - binding on the horse tail), painlessness –

(ფრჩხილების დაჭრა - cutting the fingernails), health (კენჭი - pebble), stretching (ქვასროლია ბიჭი - a boy who throws stones), getting used to (გრიპის ბაცილა - flu bacillus), winding (სურო - ivy), laying beneath the legs (ხალიჩა - carpet), mixing up or arranging (ბანქოს ქაღალდი - cards), killing (ღორები - pigs).

In most cases the comparison is with postpositions (ვით, ებრ), comparatively rare are the examples of linking words, such as: (ისე, ასე, რომ, თითქოს, როგორც, ვითარცა -such, so, that, as if, as . . .).

IV.2. The Stylistic functions of epithet

Metaphoric epithet is a subject of a special research in fictional discourse. It is subjective-psychological and conveys an unreal mark, that is transmitted to the other object according to similarity (Meshcheriakov, 2003). The most cases of the usage of epithets in the trilogy are connected to the depiction of the characters' appearance: ნაღები წვერებით, ჟღალი ფრჩხილები, გამხმარი, მაღალი, მხარბეჭიანი; სანთლისფერები, ჟღალი წვერ-ულვაში, ჟღალი ფრჩხილები; ტანხმელი, თვალეზაცვენილი; გასივებული ცხვირი, თხელწვერა კაცები (with dyed beard, ginger fingernails, skinny, tall, broad-shouldered, wax-like colors, ginger beard and moustache, ginger fingernails, skinny, sunken-eyed, swollen nose, thin-beard men).

Sometimes it depicts characters' physical condition and clothes: ფერდები სულ დაჩეჩვილი და დაბეჭილი; ტანისამოსი მტვერიანი, წყლისპირის სინოტივით ჩარბილებული; ორი ფიქრიანი, კატის თვალი (sides all battered and pulped, dusty clothes, softened with waterside dampness, two thoughtful cat eyes).

Epithets describe personal traits: კეთილი, ჩამრგვალებული, მიმნდობი, ნირწამხდარი; შარახვეტია სემინარისტი, ქურდი, მკვლელი და მერე კომუნისტი; ჭკუამოკლე, ტლუ ბოლშევიკი... (kind, round as a ball, trustful, bewildered, an idle seminarist, a thief, murderer and then a communist; foolish, rude Bolshevik...).

The words **communist** and **Bolshevik** are used as swear-words in the trilogy. The author laughs at the mourners of Khapo for შაქრიანი, ნაწნავი სიტყვა-პასუხისათვის (honeyed, plaited words).

By means of epithets, the narrative is expressed emotionally and makes a big impression.

IV.3. The stylistic characteristics of metaphor

We find some interesting metaphors in the trilogy. They are characterized with clearness. There are metaphors of pleasant novelty to describe the characters' outward traits, age, hunger, intimate relationships, emotions, evolution, criticism, etc.

Grey-hair: უღვაშში უკვე გვარიათ გამორეოდა თეთრი ძაფები (a lot of white threads have already appeared in his moustache), **ხანდაზმულობა:** ცხოვრების დაისის ახლოში მოსეირნემ (walking near the sunset of life), **evil, grief:** კუპრსა და ჭაობში ყლაპავ ბაღდადს (he swallows pus in the tar and swamp); **Hunger:** შესწავლა საჭმელთა სუნებით გადლომის ხელოვნებისა (learning the art of taking a bite with food smell), **sorrow, trouble:** გულეზს ჩამოკიდებული სიმძიმეები უფრო ნამდვილი სიმძიმეებია... გულეზს მოდებული ჟანგისანი ღუზები (heaviness hanging from the heart is the real heaviness ... the rusty anchors on the hearts); **intimate relationships:** სრული ინტიმის ყურე გაუმართა (the gulf of complete intimacy); **formal respect:** რელიგიური თაყვანისცემის ნალექი სადღაც, ზრდილობის კიდეზე შემრჩენია (sediment of religious worship is left somewhere on the edge of my respect); **criticism:** გვარიათ სამსალა მიუთავაზეს ყველას ბროლის ჭიქებით (quite a few venom was offered to everyone with crystal glasses), **revolution:** გველეშაპ რევოლუციის კუდი დაეცა ტფილისს (the tail of the dragon revolution fell onto Tbilisi); **human transformation:** ბერდენკით მოხდენილი გადატრიალება კაცის ფიქრში, თუ გადატრიალება, მოხდენილი უსაზღვროდ მოდინებული განათლებით (the revolution in the human thoughts made by Bearden rifle or by the endless knowledge); **stir up an old political discord:** ძველი პოლიტიკური ბრძოლის ნაღვერდალს უბერავდა სულსა (blowing at the glowing embers of the old political fight); **dawn** (light will break the darkness).

Therefore, with help of metaphors describing sorrow, grief, intimacy, Aka Morchiladze brings to light the deficiency and ideology of the people of old and new epochs.

IV.4. The stylistic functions of a hyperbole

In the trilogy a hyperbole is used to depict the character's physical traits, multiplicity, power, authority: ვერსზე ჩანდა; ბლუჯა-ბლუჯად ეყარა ბალანი; მთასავით კაცი იყო; ეს ყორღანოვი ყოფილა და ჩვენ ვერას დავაკლებთო; მოედებოდნენ ბუზებივით (seen on verst, hair in tufts, he was a mountain-like man, he is Korganov and we can't do anything with him, they mobbed like flies).

The following hyperbole is of great interest: ოქტომბერში დამახ-სოვრებული გემოები მთელს ზამთარს გაჰყვებოდა კაცს (the tastes remembered in autumn will last for the whole winter).

Khapo's **obsession with jewelry** is depicted with following words: თითქოს მთელი ვერცხლის ქუჩის ვერცხლეული ამას დასჭირდაო. კაი ვერცხლი იყო, მთვარესავით ანათებდა (it seemed like he needed all the silver of the silver street; it was good silver, shone like the moon).

The sense of **hunger** is also hyperbolized: ლამის აეს წაღებიც შემიჭამოს (he almost ate my shoes).

By means of hyperbole the author expresses his attitude towards the characters.

IV.5. The stylistic functions of litotes

On the contrary to the hyperbole, the main function of litotes is to depict, laugh at and criticize the deficiency. Aka Morchiladze mostly criticizes arrogant writers: (ორშაურა კალმისკაცები - **twopence penmen**), women of immoral behaviour (ორშაურა მეძავები - **twopence bitches**), worthless officials (ქაღალდის ჭიები - **paper worms**). He brings to light unworthy traits and actions.

The author expresses even his own modesty with a litotes: The novel "Vanish on Madatovi" is followed with eastern type of apologize, where the author calls himself: ბაღდადური ქოშების მტვერი (the dust of Bagdadian clogs).

A narrow house is საქათმესავით სახლი (house like a chicken -coop), the Korganov's height არშინი და სამი ვერშოკია (arshini da sami vershoki).

IV.6. The stylistic functions of paraphrase

The examples of “Madatovian” paraphrase in the trilogy are of great interest. Figurative depiction of an object or an event (Efimov, 1969). “ The opportunity to say in other way “ (Galiperin, 1958).

The raft is described as: წყლის ციციანათელა (water fire-fly), beverage -იაფი ხალხის იაფი ბანგი (cheap cannabis of the cheap people), უსაქმური ადამიანი- (idle man), საბძლის ლოთი (a cattle-shed drunk), დაბნეულობა გენიოსთა სულის ხითხითია (confusion is the giggling of genius soul). The author calls the homosexuals gathered at Khapo’s funeral მეკურტუმე ნახირი (mekurtume nakhiri).

Therefore, paraphrase in the trilogy describes human personality and lifestyle.

IV. 7. The stylistic functions of parody

Unlike the traditional literature, parody in postmodernism gained a new function, that entertains and cheers the readers.

Aka Morchiladze writes: “Laughter, especially a bitter one, helps human survivor” (Imnaishvili, 2010) .

The irony is found in the very beginning of the novel “ Flying over “Madatovi” and back” : კინტო იყო ისე ალაღად მწუხარი...ღმერთმა ყველას აშოროსო. (Kinto was so frankly worried. . .God, save everyone).

The characterizing of Firana is interesting: გაბუმბლული ურჩხული ნაგაზის შვილი ფირანა, წითელ, სემაფორსავით გამონათებულ თვალებით (a feathered beast, a son of sheep-dog, Firana, with eyes shining like a semaphore .) Or the examples, such as: გაბუმბლული, თვალებწითელი ურუმული ნაგაზი (feathered, red-eyed ottoman sheep-dog) and კაპიტნათ დაბერებული უბედური თავადიშვილი (aged as captain, a miserable noble).

The author laughs at the Khapo's and Findga Firuza's appearance: ერთი ცხენის დალაღს ჰგავდა, მეორე – ღორისას (one looked like a horse's braid and the other pig's one).

Khapo's beard was: მურიით მოხატულ უცხო ანბანის ნაწერსა ჰგავდა (like an odd alphabet written in soot).

The author laughs at those obsessed with wealth using expressions: ბრჭყვიალა ჯინჯილებს, ბრჭყვიალა ფუშფუშებს, ბრჭყვიალა ლამპასებს ლურჯ გალიფეზე (jinjilebs, fushfushebs, lampasebs).

He criticizes Findga Firuza's work: სოვდაგრობა ჰგავდა თოვზე მობმულ ბურთულის ტრიალს (Being a merchant was like spinning a ball hung on the rope).

Laughing at Findga Firuza's scabrous vocabulary , the author uses the epithets like: განუმეორებელი და ნატიფი. დაიკარგა ფირუზას რვეული სკაბრეზიისა, რაც იყო განუმეორებელი და ნატიფი. (inimitable and exquisite, Firuza's scabrous note-book was lost, an inimitable and exquisite one).

Parody about dirtiness: თმა ისე გასქელებოდა, თითქო თავის დღეში არც წყალი მოჰხვედრიაო და არც სავარცხელი (His hair was so thickened, as if no water or comb had ever touched it).

Immorality is parodied with expressions: ქალს საპომპეებზეც ეტყობოდა, კარგად მოიხმარდა საზოგადო საქმესთან პირადი ჭიდილისას. ბორდელი „ოჯახური ყურეა, „ტურფა მხარეა“. (Looking at woman's shoes it was easy to guess that she used them well in private struggle with public matters. Brothel “a household gulf” “a beautiful place).

Aka Morchiladze also criticizes priests and ignorant writers: თავისსავე ანაფორაში გახლდათ საძებარი; ვინმე ბწკარს დასწერს, უთუოდ სახელმწიფოს უნდა გაჰკრას ხელი; იაფ წიგნების განთქმული ავტორი მისი წიგნები ალაგ-ლაგ სჩანდა. (he was difficult to find in his own cassock, if one writes a word, he must flash pinpricks into the government; a famous author of cheap books, his books were here and there).

The author mocks at the prose of Emile Zola: ტალახიანი პროზა ემილ ზოლასი (Emile Zola's muddy prose).

Self-irony is of no less interest: მე იშმაილს მეძახიან. ვწერ და ვწერ ერთგვარი ღირსების წიგნაკებს, რომლებსაც ბაზრის მოედანზეც კი ყიდიან მარწყვის და კვახის ნოქრები; მე იმ წიგნაკებსა ვწერ, რომლის შინაარსსაც ტაქსის მძღოლებს უყვება ხოლმე მოვრალი კაცი (I am called Ishmael. I write and write certain books of dignity, that are sold on the open market by the merchants of strawberries and pumpkins. I write the books, the plot of which is told to the taxi drivers by the drunk passengers).

The author that is the character at the same time criticizes his own lifestyle: ის ჩვენი ძველი დივანი ისეთივე უბერებელია, როგორც გული პოეტისა. მივეგდები ზედა, როგორც ძველი რომაელი ვინმე ლუკულუსი... რომელზედაც მძინარეს ცხვირ-პირი მიმიდვია. (That old sofa, which is as ageless as the heart of poet; I cast myself on it like a Roman lukulus, I put my face on it while sleeping).

შევსწორებ ბორსალინოს შლაპას ამ გასიებულ თავზე... (I liken my Borsalino fedora on my ball-like head). . .

The main purpose of parody is to depict the writers as coauthor's and character's attitude towards fallacious events: immorality, obsession, acquisitiveness, laziness, dirtiness, etc. According to the quantitative research, the artistic style of the trilogy is mainly made up with parody. The author frequently uses comparison, epithet, then comes litotes, metaphor, hyperbole and periphrasis.

Conclusion

Short stories of “Madatovi” create one complete performative. The novel “ Flying over Madatovi and back” depicts detectives of Tbilisi in the XIX century. “Vanish on Madatovi” describes the disappearance of the island “Madatovi”, that highlights the idea of the trilogy. In the final of the third book “A Whale on Madatovi” the reader realizes that the reality created by the author is illusive. By means of rereading the linguistic, social and cultural tendencies of old and new Tbilisi the author makes a new reality and depicts the country that is in process of spiritual degradation.

The trilogy presents the characteristics of Georgian postmodernist discourse, specifics of the discourse of an author and philologist Aka Morchiladze, attitude towards certain linguistic phenomena. Beside each other we find forms of old and new language, dialectic and colloquial forms. The variety of forms are reflected in the author's and character's narratives. In the process of description of certain character or epoch, the author frequently uses the forms characteristic to these certain epoch. However, we can not say that this rule is without exception. The author frequently uses various forms in one and the same sentence or in close contexts. Aka Morchiladze offers a certain carnival by using double coding.

The phonetic characteristics of the trilogy are determined by the live communication forms, where the influence of other languages is vivid. Morphological style is also based on the dominance of colloquial forms. Comparatively rare are the archaic samples and examples of the author's individualism. The influence of an archaic style is also seen in syntactic characteristics.

In the short stories of "Madatovi" variations of different codes (Mainly Georgian and Russian, Georgian and German, more rarely Georgian and English). Georgian linguistic codes are dominant, however mixture of Russian codes and unconscious switch to them is frequent in the process of narrative. The author's main purpose is to present the colorfulness of Tbilisian style of communication.

The discourse of "Madatovi" novels is based on city style communication units, that involves numerous examples of non-normative vocabulary: the most share comes to the barbarisms, slangs, scarbese, disfeminisme. More rarely are used dialectic and archaic samples.

Among barbarisms the most often are used Russian forms. There are also words that came to the language orally from other eastern languages. Barbarisms may be found in the author's and the characters' narratives.

We often come across Georgian, more rarely Turkish, and the most frequently Russian slangs, that show how commonly the Russian slangs are spread and how poor has the vocabulary become. The author also uses slangs in his narrative.

The phraseology plays an important part in the discourse of “Madatovi” novels. Aka Morchiladze as a postmodernist writer often modifies the phraseology: ცხვირის გაყოფა (tskhviris gakofa): საქმეში გამაყოფინეს ცხვირი (sakmeshi gamakofines tskhviri). ჯიბეში ყვავი ჰყავს (jibeshi kvavi hkavs . comp. თაგვი ჰყავს (tagvi hkavs), თვალის გდება (თვალის მიდევნება, ყურის გდება - tvalis gdeba (tvalis midevneba, kuris gdeba). კაი ტურას დაიჭერს (turas daichers. Comp. ჩიტს დაიჭერს (chits daichers). Besides component change there are the cases of hyperbolism: ბატინკების ჭვინტებზე დაკიდება (ფეხზე დაკიდება). (batinkebis chvintebze dakideba, comp: fekhebze dakideba).

The popularity of these novels is mostly determined by the lexical peculiarity and eclecticism of functional styles/genres. Aka Morchiladze’s narrative depends on the colloquial style, however he permanently plays with styles. This tool is not artificial, it serves as a method to achieve persuasive effect, perfect depiction of the dark epoch and typification of characters. This is the best strategy to present these taboo topics.

The author’s parodic attitude towards himself and his characters is of great interest. Aka Morchiladze laughs at priests and ignorant writers, he condemns immorality.

Due to the socio-cultural basis, vulgarism exceeds aesthetics, parody exceeds –humor.

Using rhetoric figures Aka Morchiladze uncovers outward or inner deficiencies, personality or point of view of the human beings.

Among rhetoric figures, the style of “Madatovi” short stories is based on comparisons, that mostly serve as descriptions of object properties, movement or actions.

Aka Morchiladze metaphorically depicts the character’s outward and inner traits, age, hunger, intimate relationships, deficiencies, emotions, evolution, etc.

Therefore the discourse in Aka Morchiladze’s short stories of “Madatovi” is not only linguistic, but also socio-cultural phenomenon. The lexical, linguistic and artistic characteristics of all the short stories in the trilogy are motivated according to discourse and are connected to the author’s pragmatic intentions.

The analysis of the trilogy “Madatovi” is interesting not only in respect of linguistics and stylistics, but also pragmatics, psycho- and socio- linguistics. Besides this it makes good basis for gender research.

